

אהוות תורה

מדור חדש
חסידות למעיישה
עמ' 8

התרחבנו!
20 עמודים

אם הצדיק שאלו ילכו אינו חכם,
עלול הוא לתלות את המופתים
בעצמו ולא בכוח תורתו
קנין חדש

הגרמ"ה הירש שליט"א:
ההגדרה סוג ב' היא פסולה.
אצלנו כולם סוג א'
דבר המערכת

קנאה פורחת בחממה של
חוסר חיבור לעצמי, לכוחות
ולשליחות שלי
נשים: עורי

שאלות בהלכה?

בית הוראה אחוות תורה
072-371-2370

שלוחה 1 בית הוראה בראשות
הגאון רבי עמרם פריד שליט"א

שלוחה 2 בית הוראה חושן משפט
בראשות **הגאון רבי מנחם מנדל**
שפרן שליט"א, נשיא אחוות תורה

ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש

בשמחה ובהתרננות אנו
מקבלים בברכה את ראש הקהל

רפאל רייטן

וקהילת 'בית אחדות' - תל אביב

עם הצטרפותם לרשת קהילות
'אחוות תורה'

יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידינו
ונזכה להרבנות תורה ולהעצים את
הקהילה למען שמו באהבה

השליחות גוברת על המחלוקת

יוסף מתעלה על הפגיעה והכאב של מכירתו
מכוח דבקותו בשליחות שהוטלה עליו

הגאון רבי דוד לייבל שליט"א
נשיא 'אחוות תורה'

באה לפתרונה. תהום פעורה בין גישתו של יוסף לגישתם של האחים. הוא יפה תואר ויפה מראה, מסלסל בשערו, מצליח בבית פוטיפר, מצליח בבית הסוהר ולבסוף מתמנה למושל על האימפריה הגדולה בעולם. מולו האחים מבקשים להתבדל, לשבת בארץ גושן, לא להתמנות כשרי מקנה אצל פרעה. בעקבות הוויכוח ביניהם על ההנהגה הראויה הם מכרוהו. הוא אמר להם שהוא הולך להנהיגם על פי דרכו והם סירבו והחליטו להגותו מן המסילה. גם כעת, הם עדיין אינם מסכימים עם דרכו. המחלוקת האידיאולוגית ביניהם נותרה בעינה, גם כשהם מתחננים אליו שהוא יסלח להם. והיא עוד תמשיך לפעפע שנים ארוכות, עד לפילוג הממלכה. מדוע אם כן מסכים יוסף לשכוח הכול.

כדי להבין זאת צריך להקשיב ללשון הפסוקים: הַתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי - אֱלֹהִים חֲשָׁבָה לְטִבָּה. כלומר הסיבה שהוא לא שם עצמו תחת אֱלֹהִים היא לא עניין של ענווה או חוסר סמכות, אלא משום שהוא מתמקד בשליחות הנפלאה שהוטלה עליו בעקבות מעשיהם, 'להחיות עם רב'. מבחינתו זו משמעות האירועים. הוא התגלגל למצרים כדי לכלכל את משפחת יעקב ולהצילה ממוות. אם הוא יפגע בהם, לא יהיה פשר לכל סבלו.

ניתן לשמוע זאת גם בסיום דבריו: 'וְעַתָּה אֵל תִּירָא, אָנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְּכֶם וַיִּנָּחַם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִפְתָּם.' יש כאן תפנית מדהימה - האחים שמכרו אותו לעבד עומדים כעת בפניו ומציעים את עצמם לעבדים. אבל יוסף, במקום לקבל את הצעתם או להענישם, מתעקש דווקא להמשיך לכלכל אותם. למה? כי זו השליחות האלוקית שלו.

במעשי יוסף מונח לקח לדורות, לכל מי שפועל למען אחיו, אך לא בהכרח זוכה להכרת טובה ולפעמים גם להיפך. אם הוא זוכר שכל מעשיו נבעו משליחות של דאגה לאחיו, הוא יכול תמיד לשים בצד את המחלוקת ולדבוק בשליחות המונחת לפתחו.

אחרי קבורת יעקב חוששים האחים שיוסף ישיב להם רעה כגמולם; וַיֵּצְאוּ אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ צִוָּה לִפְנֵי מוֹתוֹ לֵאמֹר. כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אֲנָא שָׂא נָא פֶשַׁע אֲחִיךָ וְחַטָּאתָם כִּי רָעָה גַמְלוּךָ וְעַתָּה שָׂא נָא לְפֶשַׁע עַבְדֵי אֱלֹהֵי אָבִיךָ וַיִּבֶךְ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֲלֵיו. בפסוק הסמוך מתברר שהם מחליטים לבוא בעצמם והפעם משום מה אינם משתמשים בצוואת אביהם אלא מציעים להיות לעבדים; וַיֵּלְכוּ גַם אֲחָיו וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ הִנְנּוּ לְךָ לְעַבְדִּים.

החשש של האחים לא היה תלוש. חז"ל במדרשם (ב"ר ק, ח) אומרים שאחר מותו של יעקב הפסיק יוסף להזמין לסעוד אצלו. היה גם סיבה לחשוב שכל חיי יעקב לא רצה יוסף לצערו, אך עתה הוא יגבה את מחיר המכירה.

בשלב ראשון סברו האחים שדי למסור לו את שציווה אביו לפני מותו למחול להם. אך כפי הנראה, בכיו של יוסף התפרש אצלם באופן שגוי. הם סברו שבעקבות השליחות, נפער מחדש הפצע הכואב של זריקתו לבור ועל כך הוא בוכה. לכן הם ממהרים להופיע בעצמם ולהציע להפוך לעבדיו. אולם יוסף בוכה מסיבה אחרת לגמרי. הוא בוכה על עצם הקרע בינו לאחים, שהגיע עד כדי כך שהם חוששים מהאפשרות שהוא יהרוג אותם.

יוסף מבטל את חששם ואומר: אֵל תִּירָאוּ כִּי הַתַּחַת אֱלֹהִים אָנֹכִי. וְאֲתֶם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשָׁבָה לְטִבָּה לְמַעַן עֲשֶׂה כִּיֹּם הַזֶּה לְהַחֲיִיתִי עִם רַב.

פליאתו 'התחת אֱלֹהִים אני' אינה מובנת דיה. הלוא הקב"ה נתן סמכות לאדם לעשות צדק ואין צריך להיות אלוקים לשם כך, מה גם שהוא משנה למלך ואין ספק שהוא רשאי להעניש. ובכלל, יש להבין, אלו תעצומות נפש שימשו את יוסף כדי להבליג על השנים הקשות כל כך שעבר בגללם.

צריך לזכור שהמחלוקת בין האחים לא

ההבטחה הגדולה

השיחה נראית כמי שהוכנה מראש. הבן האהוב נקרא אל שיחתו האחרונה של אביו, אל המסר שילווח את הפרדה השנייה והסופית. זה אינו נאום ספונטני, זו אינה שיחה שוטפת, אלא דברים מוסדרים ככתיבה מוסדרת של צוואה.

וכך חוזר ומספר האב הגדול על ההבטחה האלוקית לארץ ולעם רב, הנשזרת בהבטחה לבני-בנו האובד, אשר יהיו חלק בלתי נפרד מהנחלה המובטחת. ולפתע, בפסגת הבטחה זו, צונח אל אזכרת מותה של רחל, ונעצר. מות האם על אס-הדרך, נכנס בלא הקשר לנאום שנראה שנקטע באיבו.

מביטים אל יוסף, הבן האהוב, הילד האהוב, העומד לאבד שוב את משענת חייו והפעם לעד. נכנס עם ילדיו אל האב הגוסס, שבור, כאוב, יודע שהנורא מכל עומד להתרחש. ישראל החש את פעימות לב בנו, מתחיל בנאומו.

מספר על ההבטחה הגדולה, על היותה של משפחת יוסף חלק בלתי נפרד ממנה, ובדוגמה האישית ליכולת להמשיך ליעד גם אחר כאב גדול.

אך אז רואה את נכדיו, שם לב לנוכחות נוספת בחדר, חש עוד לבבות מתוחים הזקוקים למענה, ועוצר.

קחם נא אלי ואברכם. לפני שמסיים את הנאום המתכוון, מציב סוגריים ומטפל במיצובם הנכון של נכדיו. רק כשאלו קיבלו את מקומם ואת היחס הראוי, חוזר אל יוסף (פס' כא) ומסיים את מה שהחל בו - את הנאום המתוכנן.

איבדתי אני את אשתי האהובה בדרך, אומר יעקב לבנו, ואף אתה הולך לאבד אותי, אך ההבטחה האלוקית שהבטיחה לי עם גדול וארץ מובטחת, היא זו שגם תשיב אותך כמנהיג על אחיך, כמי שמוביל את כל מה שבניתי בכוחי ובחיי.

השבר זמני, בדרך, אך ההבטחה שבנקודות המוצא והיעד יציבה מאין כמותה.

ויחי יעקב (מז' כה)

רש"י: למה פרשה זו סתומה? לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם והרי השעבוד לא התחיל עד מותו של לוי, אחרון השבטים? (ראו: רש"י, שמות ו טז)

אלא שכמבואר בפסוקים הבאים, נצרכו בני ישראל לשתדלנות לפני פרעה כדי לקבל את רשותו להעלות את עצמות יעקב ממצרים. עצם הצורך בשתדלנות, הוא תחילת טעם השעבוד ואובדן החירות. [על פי 'אורחות חיים']

לשון אחר: המצב המנטלי של 'נסתמו עיניהם ולבם' הוא תחילת השעבוד. גם אם הקשיים בפועל החלו רק מאוחר יותר. [על פי 'שמועות טובות']

ועשית עמדי חסד

ואמת (מז' כט)

רש"י מסביר את טעם הדבר שטיפול בנפטר נחשב 'חסד של אמת' משום "שאינו מצפה לתשלום גמול". ההבנה הנפוצה שאין גמול על חסד עם מת, נתקלת בפרכה בדברי חז"ל הידועים (נדרים דף פג:): "דיספוד - יספדון ליה, דיבכוון - יבכוון ליה, דיקבר - יקברוניה", דהיינו: הספדן, ייספד. המקונן, יקוננו עליו והקברן - ייקבר. ובכן, ישנו גמול ברור על אותו 'חסד של אמת'.

לכן דייק רש"י לכתוב שהסיבה לכך שהחסד נחשב 'של אמת', משום שאינו מצפה לתשלום גמול. ישנו תשלום, אך אף אחד אינו מצפה לגמול הזה... [על פי 'כרם הצבי']

וישתחו ישראל על

ראש המיטה (מז' לא)

רש"י: שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה

מדוע כך הוא?

כי כשהאדם חולה, תמיד הוא מהרהר בתשובה. כל הכפירה נעלמת ונשאר... היהודי. או אז שורה שכינה.

[בשם רבי נחמן מברסלב]

הנה אביך חולה (מח א)

גמרא: מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים

סיפרו פעם לרבי אייזיל חריף, רבה הנודע של סלונגים, על חייט אחד תמים ופשוט וירא שמים, ששכנו נכנס אצלו וביקש שיתפלל עבור בנו החולה, עמד החייט ובירך "רפואה שלמה" ואכן החולה

הבריא. עמד החייט והחל לנהוג בגינוני אדמו"רות...

נענה רבי אייזיל מיניה וביה: עתה מובן מדוע אמרה הגמרא "ילך אצל חכם" ולא "ילך אצל צדיק", כי אם הצדיק שאליו ילכו אינו חכם, עלול הוא לתלות את המופתים בעצמו ולא בכוח תורתו.

[מעובד על פי אגדה

עמית, 'מאוצרנו הישן']

וירא ישראל את בני יוסף

ויאמר מי אלה (מח ה)

הדבר נשמע תמוה, הלא יעקב אבינו חי במצרים בשבע עשרה השנים האחרונות. האם יתכן איפוא שבני יוסף לא ביקרו אותו עד שלא זיהה אותם? מה גם שחז"ל מוסרים לנו כי אפרים 'היה רגיל אצלו בתלמוד'?

נראה להסביר, שאכן ודאי היו מנשה ואפרים רגילים לבוא לבקר את סבם, אלא שבדרך כלל היו מתלבשים בביגוד יהודי מסורתי כמו יתר דודיהם ובני-דודיהם. ורק כשהגיעו עם יוסף, נאלצו להגיע בלבוש הטקסי הרשמי של משפחת המשנה-למלך במצרים.

שילד יהודי יתלבש בסגנון גויי, היה כה מופרך בעיני יעקב עד שלא זיהה אותם. [בשם רבי כלפון משה הכהן מג'רבה]

ויברך את יוסף ויאמר...

יברך את הנערים (מח טו-טז)

התורה פותחת בכך שיעקב אבינו מברך את יוסף, אך בפסוק הבא אנו מגלים כי הברכה כולה נסובה על מנשה ואפרים ויוסף כלל אינו מוזכר.

נראה שמכאן מקור למשל הנמרץ שמשל רב יצחק לרב נחמן (תענית ה): כאשר ביקש ממנו בעת פרידתם לברך אותו. המשל הידוע לאדם שהלך במדבר עיף, צמא ורעב. הגיע ומצא אילן שפירותיו מתוקים, צילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו. אכל ושתה ונח בצל. וכשהלך אמר: אילן אילן במה אברכך... פירותיך מתוקים וצלך נאה ואמת המים עוברת תחתך, אלא יהי רצון שכל נטיעות שנטעים ממך יהיו כמותך.

כך בברכת מנשה ואפרים טמונה הברכה ליוסף, כאומר לו: אם אברכך בצדקות, הרי עמדת בנסיון ונותרת בצדקותך. אם אברכך בממון, הרי 'כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען' ליקטת. אם אברכך ביופי, הרי נאמר בך 'זיהי יוסף יפה תואר ויפה מראה'. לא נותר לי אלא לברכך בבניך שיהיו כמותך.

[בשם רבי שלמה סלימאן

פרץ מדאדס שבמרוקן]

מבחן חזרה בהלכות שבת

א פנחס שכח להכין מיחם עם מים חמים מערב שבת, והוא רוצה לשתות תה. האם מותר לו לשים מים עם תמצית תה על אדן החלון? עם השמש הקופחת של הקיץ, התה יהיה מוכן כראוי בעוד שעתיים.

1. מותר לו.
2. אסור לו, הרי תמצית תה היא מקלי הבישול, ונמצא שהוא מחמם בשבת.
3. מותר לו לשים את המים אבל רק שיהיו פושרים ולא חמים.

ב לאהרון יש בבית מערכת אינדוקציה לבישול. הוא יודע שאסור לבשל בשבת באש או בתולדות האש, אבל האינדוקציה עובדת על שדה מגנטי - אין בה אש כלל. האם מותר לכוון את האינדוקציה על שעון שבת ולבשל את האוכל בשבת?

1. אסור מדרבנן, משום שסוף סוף הוא מבשל בדרך שרגילים להשתמש היום.
2. אסור מדאורייתא, משום שזו הדרך לבשל היום ונחשב כבישול בתולדות האש.
3. מחלוקת אם אסור מדאורייתא או מדרבנן, משום שסוף סוף הוא מבשל בדרך שרגילים להשתמש היום.

א שרה רוצה לבדוק לבד את השיעור של יד סולדת. היא רואה שגם למים מאוד חמים היא מצליחה להכניס את היד יותר משלוש שניות. זו הוכחה שכזה חום אינו יד סולדת.

1. שיעור יד סולדת נמדד לפי כל אדם בהרגשתו, ולכן מים כאלה לא מבשלים עבודה.
2. שיעור יד סולדת נמדד לפי הכללים שקבעו חכמים ולא משתנה מאדם לאדם. למעשה יש שקבעו את השיעור ב-45 מעלות ויש שקבעו ב-40 מעלות.
3. שיעור יד סולדת נמדד ביכולת להכניס את היד למשך 3 דקות למים החמים.

ד מוישי רוצה לחמם את הקוגל שלקח בקידוש, על האוטו של זעליג השכן. הוא שמע שמותר לבשל בשמש.

1. נכון, מותר לו.
2. אף על פי שמותר מהתורה לבשל בשמש, מדרבנן אסור.
3. אף על פי שמותר לבשל בשמש, האוטו שהתחמם מהשמש נחשב "תולדות חמה" ואסור לבשל בהם מדרבנן.

ה נחמי לומדת בחוג יצירה, היא יודעת שאסור לבשל אוכל בשבת, אבל האם מותר לה לשים מתכת באש כדי שהמתכת תימס?

1. מותר לה - בישול זה רק באוכל.
2. אסור לה - בישול זה בכל דבר שמתרכך או מגיע לתיקון שלו כתוצאה מהאש.
3. יש בזה מחלוקת הפוסקים וראוי להחמיר.

ז: ט | ט: ז | ח: ט | ט: ז | י: ט
זשזשזש:

לקבלת הלכה יומית בוואטסאפ
שלחו את המילה הלכה
לבוט הוואטסאפ של אחוות תורה
3714400-072

חזון של אחדות

בשיחה מיוחדת חשף ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א את משנתו בנוגע למקומם של חרדים עובדים בעולם התורה - כולם סוג א'!

שיכול להקדיש עצמו לתורה ו"זרק מעליו עול חשבונות רבים" כהגדרת הרמב"ם, ראוי לתמיכה משמעותית. לצד זאת, מי שלא זרק מעליו עול זה ולא נשאו לבו להקדיש עצמו לתורה, עליו מוטלת החובה לפרנס את ביתו בפרנסה ראויה. צאתו ללימודים ולעבודה, היא דרך ה' שלו וזו דרך הלכתחילה עבורו, כל עוד הוא פועל על פי השולחן ערוך. משידע זאת נאמנה, יתעלה ויתחזק בדקדוק ההלכה. דברים אלו מתחברים לדברי מרן ראש הישיבה שליט"א על החשיבות של שמירת צביון תורני בבית, גם כאשר האדם עובד לפרנסתו, צביון שעשוי להיפגע כאשר מתקבל יחס מזלזל, המדרג אדם במעמד נחות ובמצב של 'בדיעבד'.

התנועה החברתית שמובילה 'אחוות תורה' מקבלת משנה בהירות לאור דבריהם של גדולי התורה. בהציבה מודל חדש-ישן של קהילה חרדית, המשלבת בין עולם התורה לעולם המעשה, תוך שמירה על הזהות התורנית המובהקת. זוהי בשורה של ממש לציבור החרדי כולו, המתמודד בשנים האחרונות עם אתגרי השעה ומחפש דרך לשלב בין עולמות שנתפסו בעבר כסותרים. בדרך התורה נלך, דרכה הסלולה כדבריהם של מרגן ורבגן שליט"א, לבניית קהילות תורניות בדורנו. באחדות אמיתית, כבוד הדדי והקפדה על אורח חיים תורני. זוהי בשורה של תקווה שאותה מנחילה 'אחוות תורה' לכלל ישראל, בהראותה כיצד ניתן לבנות חברה מאוזנת ומאוחדת, המכבדת את כל דרכי עבודת ה' הכשרות, תוך שמירה על סטנדרטים גבוהים של חיי תורה והלכה.

שבת שלום
המערכת

בשבוע שעבר פורסמו דבריו של ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א, אשר נשא בפני ראשי קהילות 'חלקי בקהילת' מיסודו של הגאון רבי ברוך צבי גרינבוים שליט"א, בעניין מקומם של החרדים העובדים בעולם התורה. דבריו המאירים משתלבים באופן מופלא עם חזונו של מייסד 'אחוות תורה', מורנו הגאון רבי דוד לייבל שליט"א, ויחד הם מתווים דרך ברורה לבניית קהילות תורניות בדורנו.

'אחוות תורה', כפי שהגדירה הגר"ד לייבל במספר הזדמנויות בעבר, איננה רק ארגון של קהילות, אלא תנועה חברתית המעניקה תקווה לעם ישראל. שלושה עקרונות יסוד מנחים את דרכה: האחד, החיים מונחים על פי השולחן ערוך ודקדוק ההלכה. השני, חיבור אמיתי בין כל חלקי העם - ספרדים, חסידים, ליטאים, עובדים ואברכים - בבתי מדרש משותפים ומוסדות חינוך מאוחדים. והשלישי, תמיכה משמעותית במי שמקדיש עצמו וחיייו לתורה, לצד הכרה בלגיטימיות של יציאה לעבודה למי שזו דרכו הראויה.

דברי הגרמ"ה הירש שליט"א מהדהדים עקרונות אלו בבהירות: "גם מי שאינו ככולל, הבית שלו נשאר אותו בית", קבע. במענה לשאלה, פסל ראש הישיבה גישה המסווגת את מי שסללו את דרכם בעולם המעשה באופן שלילי: "ההגדרה סוג ב' היא פסולה. אצלנו כולם סוג א', כמו שיש כהן, לוי וישראל. כהן עולה לתורה ראשון, הלוי עולה שני, ואחריהם התלמיד חכם עולה שלישי. אי אפשר להסתכל על זה כמו על סוג ב". גישה יהודית שורשית זו, משתלבת עם חזון 'אחוות תורה' של קהילה מאוחדת, שבה כל אחד תורם את חלקו הייחודי למרקם הקהילתי. הגר"ד לייבל הדגיש כי מי

בית חדש לקהילה צומחת:

'עיתים לתורה' עוברת למשכנה החדש בישיבת אמי"ת

בטקס מרגש ורב משתתפים שנערך לאחרונה, ציינה קהילת 'עיתים לתורה' בפתח תקווה ציון דרך משמעותי - מעבר למשכנה החדש בבית המדרש של ישיבת אמי"ת בשכונת כפר גנים. האירוע המרכזי, שהתקיים במעמד מייסד ונשיא 'אחוות תורה' הגאון רבי דוד לייבל, ראש העיר רמי גרינברג ואישי ציבור בכירים, סימל את צמיחתה המרשימה של הקהילה בשנה וחצי האחרונות. את האירוע פתח ראש העיר גרינברג בטקס קביעת מזווה. בית המזווה, יצירה סמלית רבת משמעות של האמן אלי גרוס, נוצר מרסיסי טילים שנורו מעזה ב-7 באוקטובר, ומשמש כעדויות חיה לניסים שחווה עם ישראל במלחמת חרבות ברזל. בדברים שנשא בטקס, שיתף גרינברג את הנוכחים בסיפור הצמיחה המרשים של הקהילה, שהחלה את דרכה עם כ-15 משפחות, בגן ילדים בבעלות משפחת גלנצברג. והתרחבה לכדי קהילה משגשגת, המונה כיום כ-50 משפחות. ראש העיר חתם את דבריו בהבטחה להמשיך ולתמוך בקהילה עד להקמת משכן הקבע שלה, מה שמבטיח המשך צמיחה והתפתחות לקהילה המשגשגת. נציג הגבאים הודה לראש העיר על פעילותו למען הקהילה בפרט והתפתחות העיר בכלל. כמו כן ציין את הייחודיות של הקהילה וחבריה המעורים בחיי המעשה אך נושאים על נס את העיתים שהם קובעים לתורה ואת החשיבות של השמירה על אורח החיים התורני בכל תחומי החיים. בדבריו ציין את התמיכה הרוחנית והגשמית שמקבלת הקהילה מארגון 'אחוות תורה' מאז הקמתה ועד היום, והביע את הערכתו למחלקת הקהילות בארגון, על הליווי הצמוד לאורך השנים. כמנהל קהילות וכמי שמלווה את 'עיתים לתורה' מאז היווסדה, שמחתי לשמוע את הדברים החמים שנאמרו על התמיכה והליווי שהמחלקה

מעניקה לקהילה.

הגאון רבי דוד לייבל שליט"א, נשיא 'אחוות תורה', התכבד בקביעת מזווה ונשא את הנאום המרכזי באירוע. הוא שיבח את חברי הקהילה על מחויבותם ללימוד תורה קבוע, למרות היותם אנשים עובדים. בנאומו המאחד, קרא הרב לגישור על פני השסעים בחברה הישראלית, תוך שהוא מדגיש את חשיבות האחדות בין המגזרים השונים בחברה החרדית ובין ציבור הלומדים לציבור העובדים. הוא הציג את ארגון 'אחוות תורה' כמודל לשילוב מוצלח, המשמש כארגון גג המאחד קהילות ממגוון רחב

של זרמים בציבור החרדי. בסיום האירוע, הביעו גבאי הקהילה את הכרת תודתם העמוקה לשותפים הרבים שתרמו להצלחת המהלך, ביניהם מנהל האגף לחינוך תורני חרדי ודתי לאומי, ערן חגי'ג, מנהל האגף לתרבות חרדית, אבי פקטר, יועץ ראש העיר, אשר פרדי, ואנשי לשכת ראש העיר אוריאל מרציאנו וחיליק אורבך. את הערב הנעים וליווה בשירה ובניגון אומן הרגש מוטי גלזר.

הכל הבל?

כשם שישנם סוגי רעש רבים בעולם, כך גם להיפוכו, השקט. ישנה שתיקה רועמת, ישנה שתיקה של הודאה, ושתיקה שאומרת "יש כל כך הרבה לומר, אז עדיף שאשתוק". בעשרה בטבת לפני שבע שנים, ירדה דממה לעולם. השתיקה הידועה שליוותה כל שיעור של גאון המחשבה ר' משה שפירא זצ"ל, הפכה נצחית. שפתותיו דובבות בקבר, ושתיקתו רועמת מסוף העולם ועד סופו, ותורתו ממשיכה להדהד בעולם ובלבבות של נפשות רבות שעשה בדיבור ובהנהגה. בהושענא רבה, יום שהפך למזוהה איתו, זכיתי להיפרד יחד איתו מהסוכה. תוך כדי שדיבר על מעלת היום, זרק חבר שלי, שהיה חביב מאוד על הרב, איזו שנינות לחלל הסוכה. כולנו זענו בין חיוך וצחוק, לבין ארשת הפנים הרצינית של הרב. ציפינו לאיזו גערה, זה לא הזמן לבדיחות. אבל הרב התחיל לספר על קהלת, החכם באדם. ועל כך שבספר קהלת הופך שלמה את כל יסודות הקיום שלנו להבל הבלים. אין דבר שהוא לא ההביל בדבריו. הכל הבל. אך בשמחה הוא לא נגע. עליה הוא לא אמר כי היא הבל. כי השמחה היא שורש החיים. בכך סיים הרב, תוך כדי שאיחל בחביבות לחבר שלי שימשיך לשמוח בחייו, ושישמח גם אלהים ואדם. מהרב למדתי כי אפשר לדבר בשתיקה, ודיבור חלול הוא שתיקה במהות. וכשם שניתן להיות עצוב כלפי פנים ושמח כלפי חוץ, אפשר גם לשמוח ברצינות.

"טרוף טורף בו הנותן אמרי שפר הוא עזרא הסופר" (סליחות ל' טבת)

פרדוקס ההרשעה

כיצד הסכמה מוחלטת של הדיינים על אשמת הנאשם דווקא מצילה אותו מעונש?

דיין שפסק לזכותו בסוף הדיון. דין זה דומה למדי לנורמה המקובלת כיום שלכל אדם יש עורך דין שטוען לזכותו. (אגב, נראה ממנו שהוא גרס בגמרא 'סנהדרין' ש'פתיחו' כולם לחובה, וכן היא גם הלשון ברמב"ם (סנהדרין ט). עם זאת, בכל כתבי היד שהגעתי אליהם, הנוסח הוא 'סנהדרין' שראו כולם. ש"ט).

אולם, נראה שרבים הבינו את דינו של רב כהנא כפשוטו, ולפיו יש חובה שיהיה דיין אחד שיפסוק לזכות את הנאשם. ונראה ששורש העניין, שבכדי שיתנהל דין אמת יש צורך שהאפשרות של הזכות תהיה נוכחת 'באמת', לא רק לצאת ידי חובה. אם כל הדיינים לא רואים צד לפטור את הנאשם, זה אומר שהם לא רואים את המציאות בשלמותה, כי המצב האנושי הוא תמיד מרובה ממדים, גם במקרי הרצח החמורים ביותר ניתן לפקפק בשפיות הרוצח, ביכולת הבחירה שלו, וכדומה. הדרך שלנו לוודא כי ראינו את התמונה במשקפת רחבה מספיק, היא כשאנו יכולים להצביע שאחד משלנו, מן הדיינים, זיכה אותו בסופו של דבר. (כתבתי את הדברים במילותי, והן באו בעקבות קריאה חלקית במהר"ל באר הגולה, באר שני, פרק ג' שדן בנושא זה, אך דבריו עמוקים ורחבים יותר, יעו"ש).

להשלמת התמונה, יש לציין כי בתוספות הרא"ש (מודפס בגמרות 'עוז והדר') מובא כי רבנו מאיר פירש שיש להבין את הגמרא באופן הפוך מהמקובל, וכי הכוונה של רב כהנא היא שבמקרה וכולם רואים חובה לאותו אדם, הרי ש'פוטרין' אותו, כלומר, הורגים אותו באותו יום, ולא ממתנינים לו למחר, כי אין טעם להלין את הדין, שכן כולם רואים לו חובה.

הנה כי כן, הצלחנו לראות כיצד את אותו דין של רב כהנא, ניתן לפרש באופנים הפוכים ומנוגדים, האחד פוטר לגמרי ממיתה, והשני מחייב במיתה מהירה, ובכך קיבלנו מעין הדגמה לאופנים הרבים בהם ניתן לפרש את המציאות ולדון את הדין.

בסוף פרק ראשון של מסכת סנהדרין (יז.), הגמרא מביאה דין מופלא בשמו של רב כהנא. רב כהנא קובע כי "סנהדרין שראו כולן לחובה, פוטרין אותו". כלומר, אם כל הדיינים בבית הדין מרשיעים אדם בעבירה פה אחד ושום דיין לא רואה זכות לאותו נאשם, לא ניתן להעניש את אותו אדם.

רב כהנא מנמק את הדין הזה באופן הבא: המשנה קובעת (סנהדרין לב.) שלא ניתן להכריע באותו יום כי אדם מסוים חייב מיתה, יש חובה 'להלין את הדין', לישון על זה לילה, בכדי לבחון מחדש אולי ניתן 'לזכות' את אותו אדם. ובכן, טוען ר' כהנא, מהחובה הזו של 'הלנת הדין' אנו למדים שבכדי לחייב מישהו מיתה, יש צורך שיהיה לפחות דיין אחד שיחזיק בזכותו, ואם אין דיין כזה, לא ניתן להעניש אותו.

לא צריך להסביר את הקושי בדין זה, וכי דווקא בגלל שרשעותו של האדם מובהקת מגיע לו להיפטר מהעונש? ואכן, אנו רואים שהיו שונאי ישראל שהשתמשו בדין זה בכדי לתקוף את התלמוד. רבינו שלמה בן שמעון דוראן (הרשב"ש, בן המאה ה-15) התייחס לביקורת הזו בספרו 'מלחמת מצוה' (עמוד 20 במהדורת תר"ע 1910, זמין באתר HebrewBooks) וכתב כי "חלילה להם (לחז"ל) שיאמרו ככה, ואם על פי הרוב הורגים, כל שכן שהורגים על פי כולם, ויותר טוב ויותר משובח שיהיה פסק דין מוסכם מהכל, ואפילו תשב"ר יודעים את זה, אבל מיושר דיניהם אמרו שסנהדרין שפתחו כולם לחובה פטור, שסנהדרין צריכים לישא וליתן תחילה בדין... ואם לא היה לו שום מלמד זכות, ולא הניחוהו שילמד זכות על עצמו, אלא מיד כשעמד לפני העדה למשפט, פתחו כולם ואמרו חייב אתה, הוא פטור".

במילים אחרות, מבחינת הרשב"ש, הדין של הגמרא מדבר רק על מקרה שבו 'לא עלה במשפט צד זכות לנאשם', אך אם עלה דיון בטענת זכות, אז ניתן לחייב את האדם מיתה, גם אם אין שום

שמע ישראל

קריאת שמע היא למעשה שבועת אמונים עתיקה של שבטי ישראל - להמשיך להאמין גם בתוך החשכה הגדולה ביותר

אחד מהאירועים המשמעותיים שמשפיעים על חיינו יום יום, מתואר בפרשת השבוע ברמז ובהסתר: יעקב אבינו מכנס את בניו ומבקש מהם להיטהר כדי שיוכל לחשוף בפניהם סודות נסתרים, זמני גאולה חבויים, את שכרם של הצדיקים ועונשם של הרשעים, ואת טיבו של גן עדן. שנים עשר שבטי ישראל מתאספים יחד סביב מיטת הזהב שעליה שכב יעקב. כשכולם נמצאים סביבו, הוא מנסה לגלות להם את זמן הקץ, אך המידע נעלם ממנו. הוא לא מצליח לחשוף את מועד ביאת המשיח. יעקב חושש שאולי יש בין בניו מי שאינו ראוי, ולכן נמנע ממנו לגלות את הקץ, כמו שהיה לאברהם עם ישמעאל וליצחק עם עשו. הוא תוהה אם גם לו יש בן שאינו ראוי, וזו הסיבה שאיבד את היכולת לגלות את הקץ.

אבל כששומעים הבנים את חששו: "אמרו לו בניו: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". כך מתואר במסכת פסחים דף נו.

הצ"ח מפרש את הגמרא הזו באופן שונה מהמקובל, ועיקר דבריו הם: יעקב חושש שבניו לא יצליחו לעמוד בקשיים של הגלויות השונות שיהיו קשות מנשוא, כי הקב"ה יביא עליהם אויבים כמו המן הרשע כדי להחזירם למוטב. יעקב רצה לגלות להם את זמן הגאולה כדי שיהיה להם כוח נפשי להתמודד עם צרות הגלות וחבלי משיח. אך למעשה חשדו היה לחינם, כי עם ישראל קדושים הם ומוכנים לסבול עוד ועוד כדי לקרב את גאולת השכינה. בגלל החשד הזה בעם ישראל הסתלקה ממנו השכינה, על חשדו שתייאשו מהצרות, וכששמע את הצהרת האמונה שלהם, הבין יעקב שטעה בחשדו.

החתם סופר מוסיף בכיוון זה של הצ"ח ועיקר דבריו הם שהסיבה להסתרת הקץ מיעקב נובעת מאחת משתי סיבות: או מפני שיעקב לא היה בטוח שלא יאבדו את אמונתם כאשר ייודע להם כמה ארוכה תהיה הגלות, או כי שחש שיש בשבטים מי שעלול להתקלקל ולא יוכל לסבול את משך הגלות הארוך. לכן הם ענו "ה' אחד", כלומר שה' שהוא עכשיו אלוהינו יהיה בעתיד אחד, והכוונה היא שבעתיד יבינו שכל מה שנראה רע היה בעצם לטובה.

בפירוש התפילות לר"י ב"ר יקר (מרבותיו של הרמב"ן) הסביר, שיעקב חשש שבגלל שלא התגלה לו הקץ כעת, בניו יפקקו באמונה ובגאולה העתידית ויחשבו שישארו בגלות לנצח. על זה ענו לו בניו: אל תחשוד בנו, אנחנו מאמינים ונמשיך להאמין.

מכאן אנו לומדים שבאמירת קריאת שמע אנחנו ממשיכים את השבועה של שבטי ישראל שנשבעו שבכל מצב של גלות וקושי ימשיכו להאמין בגאולה העתידה, ושהצרות לא ישברו את רוחם, כי עם ישראל הוא עם קדוש שמוכן לקבל על עצמו את סבל הגלות כדי לגאול את השכינה המשתתפת בצערם של ישראל.

דיאלוג פתוח עם ילדינו: המפתח לקשר אמיתי

איך מייצרים אווירה שבה הילדים מרגישים בטוחים לשתף אותנו בכל?

השלילית לפעמים שנבעה ממנו. הצעד השלישי הוא ליצור הזדמנויות לשיחה. לפעמים דווקא ברגעים השגתיים - בנסיעה ברכב, בהליכה משותפת, או בזמן ארוחת ערב - נפתחים הדיאלוגים המשמעותיים ביותר. חשוב לייצר את ההזדמנויות האלה באופן קבוע ושהן יהיו טבעיות ומאפשרות. חשוב במיוחד להיות זמינים כשהילדים רוצים לדבר, גם אם זה לא הזמן הנוח ביותר עבורנו. ילד שמרגיש שדוחים אותו כשהוא רוצה לדבר, עלול שלא לנסות שוב. אם באמת אי אפשר עכשיו, חשוב לקבוע זמן מוגדר - ולעמוד בו.

נקודה קריטית נוספת היא היכולת שלנו לדבר גם על נושאים מורכבים. כשילד שואל שאלה קשה או מביכה, התגובה שלנו צריכה לשדר: "זו שאלה לגיטימית, ואני שמח שאתה שואל אותי". גם אם איננו יודעים את התשובה, עצם הנכונות לדון בנושא חשובה. לפעמים כדאי ללכת איתו יחד לשאול איש מקצוע וכך הוא ילמד איך פונים ליעוץ, שזו מיומנות חשובה מאוד.

לפעמים דווקא השיתוף שלנו בהתלבטויות ובקשיים (באופן מותאם לגיל כמובן) יכול לפתוח פתח לדיאלוג אמיתי. כשילדים רואים שגם לנו יש התמודדויות, ושנחנו מוכנים לדבר עליהן, הם מרגישים בטוחים יותר לשתף בשלהם.

זכרו: דיאלוג פתוח אינו מחליש את הסמכות ההורית - הוא מחזק אותה. ילד שמרגיש שהוא יכול לדבר עם הוריו על הכל, יפנה אליהם גם ברגעי משבר ואתגר. הוא ידע שיש לו כתובת בטוחה, מקום שבו יקבל הכוונה מתוך אהבה והבנה. וזו מהות תפקידנו כהורים.

בנוסף, ילד שמרגיש שמקשיבים לו, ילמד גם הוא להקשיב וזו השקעה שתניב פירות לאורך שנים בוגיות, בהורות, ובקשרים חברתיים נוספים.

בהצלחה!

שניאור

"אמא, יש לי שאלה שקצת מביכה אותי", אומרת ילדה בת השתיים-עשרה, ומיד משתתקת. "אבא, אני צריך לספר לך משהו אבל אני מפחד שתכעס", לוחש הילד בן העשר. הורים יקרים,

רגעים כאלה הם צמתים קריטיים בקשר שלנו עם ילדינו. התגובה שלנו ברגעים אלו עשויה לקבוע האם הם ימשיכו לשתף אותנו בעתיד.

כאיש חינוך שעבד עם נוער בסיכון הרגלתי את עצמי לא להזדעזע או להתרגש משום דבר. עזרה לי תקופה קצרה בה עבדתי בכלא בשבתות בצעירותי, זו "נתנה" לי את הזכות לומר לבני הנוער שבחנו אם ניתן לספר לי משהו, ש"כל עוד לא עשית רצח עם - אתה יכול לדבר איתי".

כהורים וכאנשי חינוך אנחנו צריכים לסגל לעצמנו את ההכרה בכך שאזון קשבת היא מתנה יקרה יותר מעצה טובה. בעולם של היום, כשהילדים שלנו מוצפים במידע ובהשפעות מכל עבר, היכולת שלהם לדבר איתנו בפתחות היא קו ההגנה החשוב ביותר שלהם בפני נפילות.

איך ייצר יוצרים דיאלוג פתוח ואמיתי? איך מייצרים אווירה שבה הילדים מרגישים בטוחים לשתף אותנו בכל - גם בדברים שקשה להם לדבר עליהם?

הצעד הראשון הוא להקשיב באמת. לא רק לשמוע, אלא להקשיב - בלי לשפוט, בלי למהר לתת פתרונות, ובלי להיבהל ממה שאנחנו שומעים.

כשילד משתף אותנו במשהו קשה, התגובה הראשונית שלנו קריטית. "אני שמח שסיפרת לי", "זה דורש אומץ לדבר על זה" - משפטים כאלה פותחים את הדלת למשך שיתוף.

הצעד השני הוא לתת לגיטימציה לרגשות. ילד שמרגיש שכל רגשותיו מקובלים - גם הכעס, גם הפחד, גם הקנאה - ילמד לבטא אותם בצורה בריאה. חשוב להבחין: הרגש תמיד לגיטימי, גם אם ההתנהגות שנובעת ממנו דורשת תיקון. בזה שאתם מכירים ברגש זה ממש לא אומר שאתם מסכימים עם הפעולה

איש אשר כרכתו

לצפות לכך שכולם ייראו אותו דבר, זה לא ריאלי וגם לא נכון. לימוד בפרשה מתוך ה'אור החיים' הקדוש

יעקב אבינו מברך את בניו לפני מותו. הוא ממשיך בכך את יצחק, ומקדים את משה רבינו שיעשה כן גם הוא, בערבות מואב. היכן שפסק זה מתחיל זה, אומרים חז"ל (מדרש הגדול). רצף של ברכות, העוברות מדור לדור כשברכה מצטרפת לברכה, וברכה מתווספת לברכה. כמה מפרשים מצביעים על כך שהטוב העתידי לבוא על בני יעקב, ועל שבטי י-ה צאצאיהם, אינו אחד ויחיד. הוא מגוון. לכן, כל אחד מהם זוכה לברכה מיוחדת עבורו: איש אשר כרכתו ברך אותם. ה'אור החיים' הקדוש עומד על כך בפירוט. את המילים 'אשר כרכתו' הוא מפרש כך: "הראוי לו כפי בחינת נשמתו וכפי מעשיו". לבנים שונים יש בחינות נשמה שונות, אופי, נטיות ומעשים שונים. ממילא, לכל אחד ראוייה ברכה אחרת. "כי יש לך לדעת", ממשיך ה'אור החיים' הקדוש, "כי הנפשות כל אחת יש לה בחינת המעלה. יש שמעלתה כהונה ויש מלכות ויש כתר תורה ויש גבורה ויש עושר ויש הצלחה, ונתכוין יעקב בנבואה לברך כל אחד כפי ברכתו הראוי לה..."

כשחושבים על כך, זה כמעט מובן מאליו. עולמו של הקב"ה מגוון בלי סוף, וכך גם האנשים ונטיות ליבם. לצפות לכך שכולם ייראו אותו דבר (וממילא להתאכזב כשמתגלים ניואנסים), זה לא ריאלי וגם לא נכון. מדוע אנחנו נכשלים בכך שוב ושוב? מפני שיש בנו נטייה לגורמטיביות חמורה. אנו מתייחסים לכל תכונה טובה, בין אם היא ניכרת לעין ככזו ובין אם התורה משבחת אותה בפירוש, כטוב היחיד האפשרי. ולא כך הדבר, הטוב מגוון. אין הכוונה להלך הרוח הפוסט-מודרני לפיו 'הכל הולך', או (גרוע מכך) 'הכל טוב', ואי אפשר לשפוט שיפוטי ערך וטעם, אלא לכך שיש יותר מטוב אחד (גם אם לא אינסוף 'טובים').

ואין מדובר במצב דברים שבדיעבד. להיפך: גיוון הטוב אצל הבנים השונים יוצר משפחה טובה יותר. כך מסביר ה'אור החיים' את המילה 'אותם': "אמר אותם לשון רבים, להיות כי ברכת כל אחד ואחד תועיל לעצמו ולכל אחיו... כשירבה מעלת אחד ושפעו והדרגתו לכל אחיו יגיעו גם כן מקצת דבר". במסודות החינוך שלנו ובקהילותינו, עלינו לעמול על כך שתתאפשר לכל אחד ואחד ברכה המיוחדת לו. איש אשר כרכתו ברך אותם. רק כך נזכה לראות ביצירתה של חברת עובדי ה' מגוונת, בריאה וחזקה.

מנגנוני הגנה

איך יתמודד חיים כשיגלה שחבריו לא הזמינו אותו למפגש בסופ"ש?

מנגנוני הגנה אלו מופעלים כאשר הנפש מרגישה 'מאוימת'. כיהודים מאמינים שהאמונה היא חלק בלתי נפרד מהווייתנו, מנגנוני הגנה אלו מופעלים לעיתים גם במישור האמוני. לדוגמה, כאשר יעלו באדם המאמין רגשות או שאלות שעלולים לערער את אמונתו, אם האדם אינו נגיש לתלמיד חכם הבקי בסוגיות אלו שיוכל להניח את דעתו ונפשו תרגיש כי זה בלתי נסבל עבורה, היא עשויה להפעיל את מנגנון ה'הדחקה' ובכך יודחקו אותם רגשות או שאלות. אחרים ישתמשו ב'רציונליזציה' - וימצאו הסברים 'הגיוניים' לשאלות אמוניות שלא ממש ביכולתנו לענות עליהן מבחינה לוגית. ישנם כאלה שכאשר תעלה בדעתם מחשבת כפירה, ישתמשו ב'השלכה' - ונפשם תמצא מרגוע בכך שיאשימו את האחר - 'איזה כופר הבנאדם הזה' (בבחינת 'כל הפוסל במומו פוסל').

ניתן גם להבחין כי כל אדם חי את עולמו האמוני בצורה ייחודית. ישנם כאלה שלא מעניין אותם לשאול ולחקור ואין בהם צורך ורצון לעסוק בשאלות וחקירות הקשורות לאמונה. אחרים ידרשו, ישאלו ויחקרו בכל הזדמנות, ולעומתם נמצא את אלו החוששים ונמנעים מכל דיון בנושאי דת ואמונה. במובן זה, האדם יחווה את אמונתו בהתאם למנגנוני ההגנה המוכרים לו. או ברוח דברי הנביא: "וצדיק באמונתו יחיה".

בחלק הבא נעסוק במושג 'מנגנוני הגנה פרימיטיביים' ועל איך הם באים לידי ביטוי בחיים הבוגרים.

אחד המושגים המרכזיים בעולם הפסיכולוגיה הוא "מנגנוני הגנה". מהם מנגנוני הגנה? על מי הם מגינים, ומפני מה? ואיך הם קשורים לאמונה בקב"ה?

מנגנוני הגנה הם כלים נפשיים שהאדם משתמש בהם כדי להגן על עצמו מרגשות לא נעימים, מצבים מלחיצים או זיכרונות כואבים. הם פועלים בדרך כלל מבלי שנשים לב שהם קיימים ופועלים בנו. ממששים כשכבות הגנה ששומרות על אזורים נפשיים רגישים, כדי שנוכל לשמור על תחושת ביטחון ושלווה בחיי היומיום, גם אם זה אומר להסתיר חלקים מהמציאות או לדחוק היצידה רגשות מסוימים.

לדוגמה, חיים שמע שחבריו מארגנים מפגש חברים בסופ"ש. הוא כתב להם שהוא ישמח להשתתף והם ענו ש... "לא הפעם". חיים פנה לרעייתו ושעמדה לצידו ואמר "הם כנראה כבר הזמינו את האוכל ולא יהיה להם מספיק". חיים השתמש במנגנון הנקרא 'רציונליזציה' - בגלל הקושי להתמודד עם העלבון והכאב, נפשו סיפקה לעצמה הסבר הגיוני שיקל על ההתמודדות עם חוויה בלתי נסבלת.

מנגנון נוסף הוא 'הדחקה' - מצבים שבהם אנו "קוברים" רגשות לא נעימים, כך שהם אינם צפים במודע. לדוגמה, אדם שעבר פגיעה קשה בילדות, הוא עשוי להדחיק אותה ובכך לאפשר לעצמו להמשיך בשגרת חיי מבלי לחוות מחדש את הכאב, או אפילו להסתכן בהתפרקות של ממש. ישנם גם מנגנוני הגנה נוספים שכולם נועדו לשמש 'כיפת ברזל' לנפשנו.

הרב ישראל קושנירסקי
חסידות למעיינשה

ובאו העובדים לשנות את התפיסה

האם אפשר להיות עובד ה' גם בעבודה?

מדי בוקר אני יוצא מהבית לעבודה, לא לפני שאני מתפלל במניין, ואף מספיק להעביר בעצמי שיעור בדרך היומי, אבל עבודה היא עבודה, ושם... שוקעים אל תוך אוירת החולין, ומתנתקים מהקודש. האם כך זה צריך להיות בליט ברירה, או שיש משמעות לעבודת ה' גם בעבודה עצמה?

אלא לכבודו

כדי לקבל את התשובה המלאה לשאלה, נצטרך לפרק אותה ולהתייחס אליה בשני שלבים: ראשית 'האם?', ואחר כך 'כיצד?'.
נדבר על השלב הראשון.

קודם כל, התשובה היא כן! יש שליחות ועבודת ה' גם בעבודה, ולא רק בעבודה, אלא בכל מקום שיהודי מוצא בו את עצמו, הוא נשלח לשם לעבוד את ה'. וזאת מניין? המשנה באבות פרק ו' משנה י"א אומרת: "כל מה שברא תקדוש ברוך הוא בעולמו, לא בראו אלא לכבודו, שנאמר (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי וְלְכָבוֹדִי בְרָאתיו וְצַרְתִּיו אִף עֲשִׂיתִיו".

כלומר, כל דבר בעולם, מפרח ועד הירח, התכלית שלהם היא 'לכבודו', לשבח ולרומם את כבוד ה' בעולם, אין משהו אחר - "אלא לכבודו".
ואם כך בדומם וצומח, ודאי שיהודי שמוגדר (ישעיה מ"ג כ"א) כ"עם זו צַרְתִּי לִי תְהִלָּתִי יִסְפְּרוּ", אם יד ה' והשגחתו הובילה אותו לבלות חלק נכבד מיומו במשרד הייטק מול מסך מחשב, או בקידוחי קירות להתקנת מזגנים, וכך בכל דבר אחר, הרי שמקום התגדר לו בפסיפס האלוקי המגוון העולה מכל חלקי הבריאה, להביא את כבוד ה' מהפינה והזווית האישית שלו, מבין גרגרי אבק הקידוחים או נקישות המקלדת.

זה לא משהו נוסף, בנוסף של - אם אתה כבר בעבודה, לפחות תתנהג שם כמו יהודי... לא! נשלחת בכוונת מכוון כדי להביא את אותו כבוד ה' שיכול לעלות רק משם.

שנים עשר מסילות

בפרשתנו פ' ויחי, יעקב אבינו נפרד מבניו ומברך אותם, הוא טווה ומתווה להם דרך לדורות, כל אחד במשהו אחר: הכהן מקבל כהונה, והמלך מלכות, הגיבור גבורה, השקדן התמדה, וקל הרגליים את כח המרוצה, ואלו הן ברכות, אלו הן תפקידים, זו השליחות לכל שבת ללכת בדרכו בעבודת ה'.
וכלשון הכתוב (בראשית מ"ט כ"ח) "וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר קִבְּרָתוֹ בְּרֶךְ אֹתָם".
וכדברי האור החיים הקדוש "אשר כברכתו. פירושו: הראוי לו כפי בחינת נשמתו וכפי מעשיו, כי יש לך לדעת כי הנפשות כל אחת יש לה בחינת המעלה, יש שמעלתה כהונה ויש מלכות ויש כתר תורה ויש גבורה ויש עושר ויש הצלחה, ונתכוין יעקב בנבואה לברך כל אחד כפי ברכתו הראוי לה, המלך במלכות והכהן בכהונה וכן על זה הדרך ולא הפך המסילות", לכל אחד יש את חלקו בכבוד ה' בעולם. ואם המלך ירצה כהונה, והכהן יחשוק במלוכה, זבולון ישוב לאוהל, ויששכר יצא לאניה, לא יצלח הדבר. "ולא הפך המסילות", כלשון קדשו.

ודווקא כשכל אחד מביא את חלקו במארג השבטים, יחד עולה שיר תהילת ה' העולה מכל חלקי העם, איש איש על משאו וחלקו, כלשון האוה"ח בהמשך ביאור הפסוק: "ברך אותם וגו'. אמר אותם לשון רבים להיות כי ברכת כל אחד ואחד תועיל לעצמו ולכל אחיו, כמו שתאמר כשיברך למלך שידו בעורף אויביו הנה מגיע הטוב לכל אחיו. וכן כשירבה מעלת אחד ושפעו והדרגתו, לכל אחיו יגיעו גם כן מקצת דבר, לזה אמר איש אשר כברכתו ברך אותם". (ראה גם בפירושי המלבי"ם על הפסוק, ובפירושי הרש"ר הירש בפרשת תולדות בראשית כ"ה כ"ז).

בלי כוונה למקום הנכון

רגע, אבל אני לא בדיוק הולך לעבודה עם איזו תחושה הרואית של 'זבולון לחוף ימים' או 'נפתלי איילה שלוחה', יש סיבות שונות שהובילו

אותי לשם, שהן לא דווקא קשורות לעבודת ה'.

בכון! אנחנו לא בדיוק יודעים את תפקידנו בעולמנו, אין לנו את נבואתו של יעקב, אבל אנחנו בוטחים בהשגחה האלוקית שזימנה אותנו למקומנו לפי תפקידנו הראוי לנו לכבוד ה', כלשונו של המגיד רבי מנחם נחום מטשרנוביל זי"ע (ה'ת"צ-ה'תקנ"ח) בספרו מאור עיניים (פ' ויקהל) בשם הבעש"ט הקדוש: "וזהו שאמר הבעש"ט ז"ל מה מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ (תהלים ל"ז, כ"ג) והוא כפל מצעדי ודרכו. ואמר ז"ל, כי מה מצעדי גבר כוננו - כי מה שמוליך השם את האדם לאיזו מקום על ידי מבוקש שיש לאדם לזה המקום, אבל ודרכו יחפץ - כי השם רוצה לתקן האדם שם להעלות ניצוצות הקדושות שבמקום הזה, וזהו דרכו יחפץ כי השם חפץ דרכו ולא מבוקש שיש לאדם שם".
ובמילים פשוטות, אתה הולך לעבודה עם הסיפור שלך - "מצעדי גבר". אבל הכל לפי התכנית של הקב"ה ושליחותו שהוא מייעד לך שם - "ודרכו יחפץ".

לשנות ת'ראש

בכון, זה לא ממש נראה כך, ויותר מזה, זה לא מרגיש כך. כשאתה עסוק בקידוחים או בתכנות איזו נוסחה, אתה לא בדיוק מצליח להתחבר לאיזה רגש או רעיון רוחני. אבל ראשית צריך לשנות את התפיסה: אם נסתכל על העבודה כמקום ושליחות של עבודת ה', אולי נתחיל לחפש אותה שם ואז אולי גם למצוא... אבל אם מראש נגדיר את העבודה כמשהו מחוץ לתחום הקודש, העסק אבוד מראש. נתחיל לחשוב אחרת, נחפש את הקב"ה גם על הכסא המשרדי ובאתר הבנייה, ואם תבקשנו ימצא לך. נמשיך אי"ה בשבוע הבא.

א גוטען שבת
ישראל

מה דעתכם? נשמח לשמוע. כתבו לי:
sruly.kush@gmail.com

אמר רבי מנחם מנדל מוורקא

(תקע"ט - תרכ"ח)

**"מלאה
הארץ קניינך"
היינו, שאפשר
לקנות את
הקב"ה
בכל מקום
בארציות,
שהארץ מלאה
בדרכים להגיע
מהם אל ה'.**

ישמח ישראל חנוכה

יש מה לקרוא

רוצים לחלק את 'אחוותא'
בבית הכנסת שלכם?

צרו קשר

alon@achvat.co.il

מבירת המדרש לאורות הסוסים

מאוד לשמוע קול בכי. הוא פתח את הדלת, ונדהם לגלות את ה'בעל-עגלה' יושב על הרצפה, קורא בספר לאור נר ובוכה.

הבכתי נכנס ללבו של האורח. הוא נזכר בימי צעירותו, בחינוך שקיבל בבית אביו וממלמדיו, באשתו ובניו שעזבם לפני שנים. הוא נשבע לעצמו, שמהיום והלאה הוא ישוב בתשובה גמורה לדתו ואלוקיו, שאל טלית ותפילין והתפלל בחדרו בבכי רב. הוא ביקש לקרוא לר' יוסף, התוודה לפניו בבכי עמוק על כל עברו וסיפר לו שהחליט לשוב בתשובה גמורה. ר' יוסף הדריכו בדרכי התשובה והיהודי עזב את תפקידו אצל הפריץ, ונסע אל בנו של בעל התניא, רבי דוב בער 'האדמו"ר האמצעי', שהדריך אותו עד שהפך לבעל תשובה גמור.

כשהגיע ר' יוסף לליובאוויטש לאחר מכן, אמר לו הרבי: יהודי נשלח למקומות שונים לתפקידים שונים. אבי בעל התניא הפך אותך מרב לבעל עגלה כדי להחזיר נשמה תועה לכור מחצבתה, כעת השלמת את תפקידך, עזוב את הסוסים והפוך לרב ומשפיע לבני עירך.

בין ספריו של האדמו"ר האמצעי, ישנו קונטרס על תשובה בשם 'פוקח עורים' המכיל סדר הנהגה מפורט לבעל תשובה, קונטרס זה נכתב לאותו יהודי ששב בתשובה על ידי ר' יוסף מביישקוביץ'.

החסיד ר' יוסף מביישקוביץ' היה תלמיד חכם ועובד ה' גדול, מחסידיו של בעל התניא. פעם אחת אמר לו רבו "לטובת נשמתך טוב לך יותר להיות עגלון, מלהיות רב". חלפו שנים, הרבי בעל התניא נסתלק, והנה באו יהודים מהעיר ליעפלי אל ר' יוסף בבקשה שיבוא לכהן כרבם. בשומעו את ההצעה, נזכר בדברי הרבי אליו שנים קודם לכן, וסירב להצעת הרבנות אך הבין שכעת כשהוצעה לו רבנות, הגיע הזמן שעליו להפוך ל'בעל עגלה'.

בבושה גדולה ניגש לעגלונים בעירו וביקש שילמדוהו את רזי המקצוע. הללו חשבו שהלמדן הזקן יצא מדעתו. בעל-עגלה אחד ריחם עליו והסכים ללמדו את המקצוע. ר' יוסף התלכלך בזפת וכמעט איבד את עינו מהצלפת זנב סוס. כשבא לביתו מצא את אשתו יושבת ובוכה. היא שמעה שבעלה "השתגע" ורוצה להפוך ל"בעל עגלה".

כאשר סיפר לה שכן הורה הרבי, אמרה לו: "עליך לקיים את דבריו ללא שהות", והעניקה לו את מחרוזות הפנינים שלה לרכישת סוס ועגלה. וכך במשך השנים הבאות היה ר' יוסף ל'בעל עגלה' הדור פנים שלא פסק מלשנן את תלמודו על מקומו בעגלה. באחד הלילות התארח באכסנייתו על אם הדרך, אחד מעוזריו של הגרף המקומי - יהודי מתבולל. בלילה, כשר' יוסף קם לערוך תיקון חצות בדרכו, התעורר האורח משנתו ונבהל

1,000
ד'תש"ס

750
ד'תק"ך

500
ד'ר"ם

מסע בעולם הישיבות לאורך הדורות, היכרות עם הישיבות ועם דרכי הלימוד שעיצבו את עולם התורה ואת הקהילות היהודיות והחינוך היהודי לאורך הדורות ראובן שטיין

ישיבות אשכנז וצרפת

אתגר וצמיחה - מסעי הצלב והשפעתם

היד העתיקים שבו. השיא הטרגי של גזירות תתנ"ו התרחש במגנצא, הקהילה הגדולה והחשובה ביותר באשכנז. בג' בסיון הגיעו הצלבנים לעיר. יהודי מגנצא, שכבר שמעו על הטבח בוורמייזא, ביקשו מחסה בארמונו של הארכיבישוף רותהרד. הם שילמו לו סכום עצום של שבע מאות מטבעות כסף תמורת הבטחת הגנתו.

אך כאשר הגיעו הצלבנים, בראשות הרוזן אמיכו מליינגן, נמלט הארכיבישוף מהעיר והפקיר את היהודים לגורלם. במשך יומיים נמשך הטבח. למעלה מאלף ושלוש מאות יהודים נהרגו על קידוש ה'. רבים מהם בחרו לקדש את ה' כמו ידיהם, כדי לא ליפול בידי הצלבנים. אבות הרגו את ילדיהם, אימהות את תינוקותיהן, ולאחר מכן שמו קץ לחייהם.

בתוך אימי הטבח והחורבן, התגלתה גבורה רוחנית מופלאה של קידוש ה'. מתוך התיאורים בספרי הזיכרונות ("ממורבון", ספר זיכרון) עולה תמונה מרטיטה של אמונה ודבקות בה. יהודים הלכו למות בשירה ובריקודים, מקדשים שם שמים באהבה. רבים לבשו את בגדי השבת שלהם, כאילו הם הולכים לחתונה, ואמרו זה לזה: "אשרינו שאנו זוכים לקדש שם שמים".

במיוחד נודע סיפורם של בני משפחת קלונימוס במגנצא. רבי משה בן יקותיאל הכהן, מצאצאי המשפחה המפוארת, כינס את כל בני משפחתו

את ארמונו למקלט ליהודים, ניצלו רוב בני הקהילה. עם זאת, אחד עשר יהודים, שלא הספיקו להימלט לארמון, נהרגו על קידוש ה'. ביניהם היה רבי משה כהן, שנרצח בעודו מקדש את ה' בתפילה.

האירועים בשפיירא היו רק הקדמה למה שעתיד להתרחש. הבישוף יוהן אמנם הגן על היהודים, אך דרש מהם תשלום גבוה עבור ההגנה, והכריח רבים מהם להתנצר. אלו שסירבו, נאלצו לברוח מהעיר, משאירים מאחור את בתיהם ורכושם.

החורבן בוורמייזא ובמגנצא

שבועיים לאחר מכן, בכ"ג באייר, הגיעו הצלבנים לוורמייזא. כאן התרחש אחד האירועים הטרגיים ביותר. הבישוף המקומי, בניגוד לעמיתו בשפיירא, לא היה מוכן להגן על היהודים. יתר על כן, כאשר פתח את שערי העיר בפני הצלבנים, רבים מתושבי העיר הנוצרים הצטרפו לפורעים.

היהודים נמלטו לארמון הבישוף, שם קיוו למצוא מקלט. אך הבישוף בגד בהם והסגיר אותם לידי הפורעים. במשך שבעה ימים נמשך הטבח. כשמונה מאות יהודים נהרגו על קידוש ה', ביניהם רבים מגדולי התורה של הקהילה. בית המדרש הגדול של וורמייזא, שהיה מרכז תורה מפואר מימי משפחת קלונימוס, נשרף על ספריו וכתבי

שנת ד'תתנ"ו (1096) פתחה תקופה חדשה בתולדות יהדות אשכנז. מסע הצלב הראשון, שיצא למשמע קריאתו של האפיפיור אורבן השני להציל את ירושלים מידי המוסלמים, הביא לשינוי דרמטי ביחסי היהודים והנוצרים באירופה. מה שהחל כמסע צבאי לכיבוש ארץ הקודש, הפך במהרה למסכת של רדיפות ופרעות כנגד הקהילות היהודיות, במיוחד באזור הריינוס - מרכז התורה והרוח של יהדות אשכנז.

בכ"ז באייר ד'תתנ"ו (1096), כשלושה חודשים לאחר נאום האפיפיור בקלרמון שקרא למסע הצלב, החלו הפרעות הראשונות. אבירים צלבנים, שהתארגנו תחת הנהגתו של פטר הנזיר, החלו את מסעם מצרפת לכיוון ירושלים. בדרכם, הם עברו דרך עמק הריין, שם שכנו הקהילות היהודיות המפוארות של שפיירא, וורמייזא ומגנצא - הידועות כקהילות שו"ם.

הצלבנים, שרבים מהם היו המון משולהב וחסר משמעות, ראו ביהודים "אויבי האמונה" שקרובים יותר מהמוסלמים. הם העלו טענה שבטרם יצאו להילחם במוסלמים בארץ הקודש, עליהם "לטפל" תחילה ב"כופרים" שבביתם. מנהיגיהם הדתיים הוסיפו שמן למדורה בדרשותיהם הארסיות.

הפרעות החלו בעיר שפיירא, בח' באייר. המון צמא דם התנפל על הקהילה היהודית בעיר, אך בזכות התערבותו של הבישוף יוהן, שפתח

כתב יד מאויר מימי הביניים המראה את מסע הצלב העממי של פיטר הנזיר בשנת 1096

ואת מסירות הנפש כדרך חיים. חסידות אשכנז הייתה יותר מאשר תנועת מוסר; היא הייתה תורת חיים שלמה המשלבת הלכה, מוסר וקבלה. חידושה המרכזי היה בהדגשת הכוונה הפנימית בקיום המצוות. לשיטתם, לא די בקיום החיצוני של המצווה - יש צורך בהכנה רוחנית מעמיקה ובכוונה טהורה. בספרו המונומנטלי "ספר חסידים", מתאר רבי יהודה החסיד כיצד יש להתכונן לכל מצווה ומצווה, ומה המחשבות שצריכות ללוות את קיומה.

מוקד מיוחד בתורתם היה המאבק המתמיד עם היצר. בניגוד לתפיסה המקובלת שראתה בצדיק אדם שכבר התגבר על יצרו, ראו חסידי אשכנז את הצדיק כמי שנמצא במאבק מתמיד. לשיטתם, דווקא המאבק והניסיון להתגבר על התאוות והנטיית הרעות הוא המעלה את האדם. "כגודל הניסיון כך גודל השכר", היה אחד מעקרונותיהם. תורת חסידי אשכנז השפיעה עמוקות על עולם הישיבות. הם הנהיגו סדרי לימוד מיוחדים, שבהם שולב לימוד המוסר והיראה עם לימוד התורה. לפני כל סדר לימוד היו מקדישים זמן לתפילה ולהתבוננות, ואחריו - לחשבון נפש. הם פיתחו שיטות מיוחדות של תשובה, המבוססות על "תשובת המשקל" - תיקון החטא בדרך המנוגדת בדיוק לדרך החטא. מורשתם של חסידי אשכנז נשמרה בעיקר בכתביהם של רבי

לנוצרים כדי להצילם? כיצד יש לנהוג בממון של הקדושים? שאלות אלו הגיעו לפתחם של גדולי הדור, ובראשם רש"י, שבסוף ימיו היה עד לחורבן הנורא.

חסידות אשכנז - מסורת והתחדשות

מתוך האפר של גזירות תתנ"ז צמחה תנועה רוחנית מיוחדת במינה - חסידות אשכנז. מייסדיה היו צאצאי משפחת קלונימוס המפוארת, אשר שילבו את המסורת העתיקה שהביאו מאיטליה עם תגובה רוחנית עמוקה לטראומת הגזירות. רבי שמואל החסיד, ובנו המפורסם רבי יהודה החסיד, פיתחו השקפת עולם המדגישה את הדבקות המוחלטת בה', את הפרישות מהעולם החומרי,

בבית הכנסת. שם, לפני שקידשו את ה', אמר להם: "בניי ובנותיי, קרובי ואהובי, דעו כי הקדוש ברוך הוא נתן לנו את תורתו הקדושה, ועל מנת כן נתנה לנו שנשמור אותה ונמסור נפשנו עליה... עתה הגיעה השעה שנקדש את שמו יתברך".

החורבן הפיזי של הקהילות היה עצום. מרכזי התורה המפוארים של שו"ם, שפעלו ברציפות מימי רבינו גרשום מאור הגולה, נחרבו כמעט לחלוטין. אלפי ספרי תורה וכתבי יד עתיקים נשרפו או נבזזו. אך מעבר לחורבן הפיזי, היה צורך להתמודד עם המשבר הרוחני העמוק שיצרו הגזירות.

שאלות קשות עלו: כיצד יש להתייחס ליהודים שהתנצרו בכפייה וביקשו לחזור ליהדות? מה דינם של ילדים שהוריהם מסרו אותם

1,000
ד'תש"ס

750
ד'תק"י

500
ד'ר"ס

מסע בעולם הישיבות לאורך הדורות, היכרות עם הישיבות ועם דרכי הלימוד שעיצבו את עולם התורה ואת הקהילות היהודיות והחינוך היהודי לאורך הדורות ראובן שטיין

אילוסטרציה מאוחרת במקצת של מסע הצלב בהגיעו לירושלים בשנת ד'תתנ

יום הפרעות בעיר. ביום זה לבשו בגדי חול, קיצרו בניגוני התפילה, ואמרו פיוטי אבל מיוחדים. מנהג מרגש במיוחד היה הזכרת נשמות להרוגי הגזירות מתוך ספר זיכרון מיוחד, בו נרשמו שמותיהם של הקדושים.

למעלה מעשרים וחמישה פיוטים נכתבו לזכר הגזירות, רובם על ידי פייטני אשכנז בני הדור שאחרי החורבן. פיוטים אלו כוללים קינות לתשעה באב, פיוטי סליחות שנאמרו

רבי עקיבא שנפטרו בתקופה זו, אך לאחר גזירות תתנ"ו התעצמה משמעותם של ימים אלו. המנהגים שהתפתחו - איסור נישואין, תספורת וגילוח - משקפים את עומק הכאב והאבל שנחרט בלב העם.

בקהילות אשכנז התפתח מנהג מיוחד לציין את השבת שלפני חג השבועות כ"שבת השחורה" ("שווארץ שבת"). בוורמייזא, שהייתה הראשונה להיפגע, נהגו לציין שבת זו בסמוך לכ"ג באייר,

יהודה החסיד ותלמידו רבי אלעזר מוורמס, בעל ה"רוקח". ספריהם, ובמיוחד "ספר חסידים", הפכו לספרי יסוד בעולם המוסר והיראה. השפעתם ניכרת גם בספרות הקבלה המאוחרת, ורעיונות רבים שלהם מצאו את דרכם אל תנועת המוסר במאה התשע עשרה.

ייחודה של חסידות אשכנז היה ביכולתה לשלב חידוש עם מסורת. מחד, הם שמרו בקנאות על ההלכה ועל המנהגים, אך מאידך פיתחו דרך חדשה בעבודת ה' שהתאימה לתקופתם. תורתם לימדה כיצד להפוך את הטראומה של גזירות תתנ"ו למנוף של צמיחה רוחנית, וכיצד לחיות חיי קדושה בתוך עולם עוין.

זיכרון הדורות - תפילות ומנהגים

השפעת גזירות תתנ"ו על עולם התפילה והמנהג הייתה עמוקה ומתמשכת. בקהילת וורמייזא חוברת תפילת "אב הרחמים", המבטאת את כאב האובדן ואת גודל מסירות הנפש של הקדושים. תפילה זו, שבתחילה נאמרה רק בשבת שלפני שבועות ובשבת שלפני תשעה באב, הפכה במשך הזמן לחלק קבוע מתפילת השבת בכל קהילות אשכנז, כזיכרון מתמיד לקדושי הגזירות.

היות שרוב האירועים התרחשו בתקופת ספירת העומר, קיבלו ימים אלו משמעות מיוחדת של אבלות. אמנם כבר מימי קדם נהגו מנהגי אבלות בימי הספירה, זכר לתלמידי

2000
ה'תש"ס

1,750
ה'תק"י

1500
ה'ר"ם

1,250
ה'י

אשכנז, והפכו לחלק בלתי נפרד ממורשתה הרוחנית.

שיקום והתחדשות

בשנים שלאחר הגזירות החלה תקופה של שיקום. שרידי הקהילות החלו לחזור לעריהם, ומרכזי התורה התחדשו בהדרגה. בוורמייזא, שם נשרף בית המדרש הגדול, נבנה בית מדרש חדש שנקרא על שם רש"י. בשפיירא ובמגנצא הוקמו ישיבות חדשות.

אך רוח הלימוד השתנתה. אם קודם לגזירות היה הדגש על הלמדנות והפלפול, הרי שכעת התחזקה המגמה של שילוב לימוד המוסר והיראה עם לימוד התורה. ספר חסידים, שנכתב על ידי רבי יהודה החסיד, הפך לספר יסוד בישיבות אשכנז, לצד הגמרא והפוסקים.

דרך הלימוד בישיבות אשכנז הושפעה עמוקות מאירועי תתנ"ו והתגובה הרוחנית אליהם. חסידי אשכנז הדגישו את חשיבות הכוונה בלימוד, את הצורך בטהרת המחשבה, ואת ההכנה הרוחנית לפני הלימוד. תפילה מעומק הלב לפני הלימוד הפכה לחלק בלתי נפרד מסדר היום בישיבה.

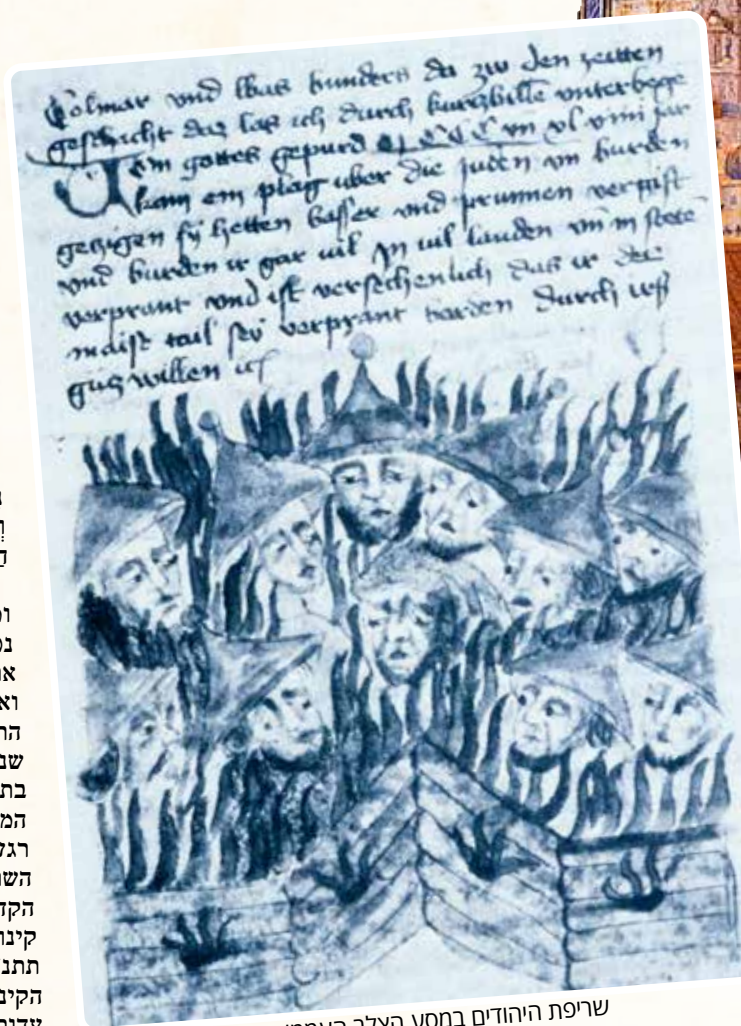
גם תוכן הלימוד השתנה. נוספו סדרי לימוד קבועים בספרי מוסר ויראה, והושם דגש מיוחד על לימוד הלכות קידוש ה'. התלמידים למדו לא רק את ההלכות הפסוקות, אלא גם את סיפורי הקדושים ואת דרכי עבודת ה' שלהם.

בתשעה באב בקהילות אשכנז, מתארת בעוצמה רבה את גודל החורבן והאובדן:

"מי יתן ראשי מים וְעֵינַי מְקוֹר דְּמָעָה וְאֶבְנֵי יוֹמָם וְלֵילָה עַל חֲלָלֵי בֵּת עַמִּי אֲשֶׁר נִהְרְגוּ וְנִשְׁחָטוּ וְנִשְׂרָפוּ וְנִבְחָקוּ עַל יְחִיד שֵׁם אֱלֹהֵי וּמַלְךְ עוֹלָם..."

הקִינָה ממשִׁיכָה ומתארת את מסירות נפשם של הקדושים, את אמונתם העזה ואת דבקותם בה' עד הרגע האחרון. בכל שנה, כשנאמרת קִינָה זו בתשעה באב, מתחברים המתפללים מחדש לאותם רגעים נוראים, ושואבים השראה ממסירות נפשם של הקדושים. יחד עם שלוש קִינֹת נוספות על גזירות תתנ"ו הכלולות בסדר הקִינֹת האשכנזי, היא מהווה עדות חיה לזיכרון הקדושים ולמורשתם הרוחנית.

בעקבות התנגדות של חלק מהפוסקים לקביעת שבת אבל בין ראש חודש סיון לחג השבועות, שהם ימים שאין אומרים בהם תחנון, העתיקו מקצת הקהילות את ה"שבת השחורה" לשבת הסמוכה לכ"ג אייר, כמנהג וורמייזא. מנהגים אלו, על כל גווניהם, משקפים את העומק שבו נחרתו גזירות תתנ"ו בזיכרון הקולקטיבי של יהדות

שריפת היהודים במסע הצלב העממי, בכתב יד בן התקופה

במעמדים שונים כמו ימי זיכרון ויום כיפור, ופיוטי 'יוצר', 'אהבה' ו'זולת' שנאמרו בשבתות ספירת העומר. בין אלה בולטת במיוחד הקִינָה "מי יתן ראשי מים", שחיבר רבי קלונימוס בן יהודה, מצאצאי המשפחה המפוארת שנפגעה קשות בגזירות. קִינָה זו, הנאמרת עד היום

ברכנו אבינו כולנו כאחד

אם מתבוננים בפסוקים אפשר לזהות מהלך יפהפה שיעקב משרטט לנו: דיוקן של מפת דרכים להורים

תחושת הדריכות שליוותה אותנו בפרשות הקודמות ממשיכה איתנו גם לפרשה האחרונה בספר בראשית - ספר המשפחה. יעקב נוטה למות ובשל כך מתחיל לזמן אליו את השבטים על מנת לברכם.

לתחושתו, העניין עם הברכות הוא למעשה הטקס של סיפור הסיפור המשפחתי, קצת כמו ההגדה בליל הסדר. בעבר, לפני השתלטות התרבות המערבית, המשפחה הייתה הרבה מעבר לאבא, אמא וילדים. היא הייתה שושלת. היה ברור מי הם סביך וסבתותיך, מאין באת וכתוצאה ישירה מכך - לאן אתה הולך. לייחוס הייתה משמעות עצומה, משום שחלק גדול מהזהות האישית שלך היה טמון ומושפע מהשאלה מאיזו שושלת הגעת.

בשביל שבט-שושלת, אכן יפרח ויגשים את ייעודו עליו לדעת היטב מהו אותו ייעוד. יעקב אבינו מבין את גודל השעה. הוא מבין שהוא מכוון כאן עם. עם שאמור להביא את האור האלוקי לעולם, עם שעתידי להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש.

יעקב מדגיש ומנכיח בפסוקי הפרשה את מקומם של אבותיו בתוך ההקשר המשפחתי הרחב של השבטים, כפי שכותב רבנו בחיי: ויקרא יעקב אל בניו. אמרו במדרש התחיל יעקב ברכתו ממקום שפסק יצחק אביו לברך אותו, שנאמר (בראשית כח, א) ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו. והתחיל משה (דברים לג, א) וזאת הברכה, ממקום שפסק יעקב ברכתו, והתחיל דוד ספר תהלים באשרי האיש ממקום שפסק משה ברכתו.

אם מתבוננים בפסוקים אפשר לזהות מהלך יפהפה שיעקב משרטט לנו: דיוקן של מפת דרכים להורים.

ראשית, הוא קורא ליוסף באופן פרטי. במפגש המרגש עד דמעות, הוא מתבונן ביוסף ובבניו במבט של התרגשות אין קץ, של פליאה, כאילו אינו מאמין שכל הטוב והשפע הזה שלו. יעקב מלמדנו איך לשאת עיניים מתפעלות, מוקירות תודה אל הילדים שלנו.

שנית, ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים. היינו מצפים לקרוא מיד אחר כך את דברי הימים אך באופן מפתיע, הנראה כטלאי על טלאי הוא פותח בביקורת חריפה לשלושת בניו הראשונים: ראובן, שמעון ולוי. יעקב מלמד אותנו כי מלאכת הביקורת היא חלק בלתי נפרד מהורות. לפעמים הילד טועה ועלינו להיות שם ולהדריכו למוטב, אבל אפילו יותר מזה! הביקורת לפעמים מספרת לילד כי דווקא מה שנראה לו כחיסרון, יכול בשימוש נכון להפוך לברכה שלו. כפי שכותב האור החיים' בלשונו המיוחדת: הגם שראינו שלא ברך ראובן ולא שמעון ולא לוי, יגיד הכתוב כי דבורו הקשה להם היא ברכתם ... וגם שמעון ולוי ברכם במה שאמר ארוך אפם זו היא ברכתם ... גם מה שחלקם והפיצם הוא להשגת תכלית האושר גם כן.

שלישית, כאשר הוא מגיע ליהודה, מתרככת לשונו של יעקב והוא עובר לברך כל שבט ושבט. בברכה הוא מספר לכל ילד מה הייעוד המיוחד לו, מה האור שרק הוא יכול להאיר. אם כן ניתן להבין מדוע הברכות הללו הן הן דברי הימים: על מנת שנצח ישראל ימשיך להדהד גם לאחר מותו, יעקב מבקש לחרות בכל שבט את תפקידו הייחודי, עד סוף כל הדורות. 'אשר כברכתו'. פי' הראוי לו כפי בחינת נשמתו וכפי מעשיו, כי יש

ויחי / יוכבד אבנן

הימים שלחו אותי לשתל
 זרעים באדמה לחה
 כפר שבוע שאני מזרזפת
 את דמעות הבקר שלי
 לכדי תחיה מתחרים
 ספק תוהה ספק תפלה ספק -

הבקר
 עלעל זעיר לבש ירק,
 בצבץ מקרקעית האין
 לחש לי: עת נחיים
 נדרכתי
 אמא אדמה שכולה
 גדולה מהחיים.

לך לדעת כי הנפשות כל אחת יש לה בחינת המעלה. יש שמעלתה כהונה ויש מלכות ויש כתר תורה ויש גבורה ויש עושר ויש הצלחה, ונתכוין יעקב בנבואה לברך כל אחד כפי ברכתו. כאשר לכל אחד יש ברכה משלו, לא רק שאין קנאה, אלא כל האחים מתברכים זה מברכתו של זה. הכישרון של השני משרת ומשמח גם אותי ולא מאיים עליי: כך אתם וגו', אמר אותם לשון רבים להיות כי ברכת כל אחד ואחד תועיל לעצמו ולכל אחיו ... וכן כשירבה מעלת אחד ושפעו והדרגתו לכל אחיו יגיעו גם כן מקצת דבר, לזה אמר איש אשר כברכתו ברך אותם (אור החיים).

בשבוע שעבר כתבתי על מתח בין אחים וכמה הפעם הזה מדמם מקצה העולם ועד סופו. יעקב אבינו מבין שהקנאה, השנאה והכעס, מקורם בחוסר בהירות, בחוסר הבנה של כל שבט מיהו ומהו האור שלו. קנאה פורחת בחממה של חוסר חיבור לעצמי, לכוחות ולשליחות שלי. כשאין לי תשובה ברורה, נוצר חוסר שקט ואני מחפשת את התשובות בחוץ ומתערערת בקלות.

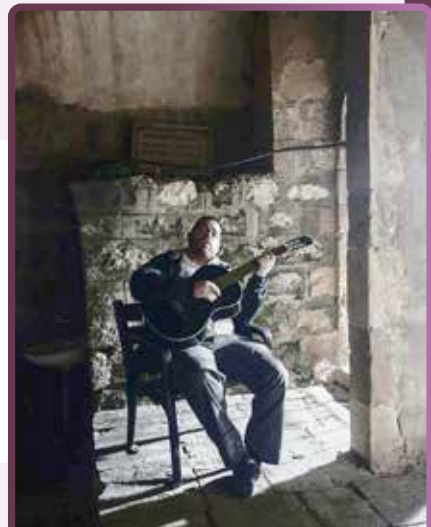
לאחר הפרק הכואב ביותר בתולדות משפחתו, יעקב סולל דרך חדשה לתיקון. הוא מלמד אותנו שכאשר לכל שבט משובצת אבן משלו, כאשר לכל אח יש מקום משלו בתוך המארג המשפחתי וישנה בהירות לכל אחד מהי תרומתו לכלל, נוצרת הרמוניה, נוצר עם נצחי שיכול לכל אויביו ועתיד להביא את הגאולה לאנושות כולה.

תודה לאחי דוד שעזר לי ללמוד לעומק ובבהירות את התורה הנ"ל.

בנה ביתך בקרוב / שושי גורביץ

פרשת ויחי מסמנת תחילת עידן חדש בהיסטוריה של עם ישראל - מתחילה הכמיהה לגאולה, ל"פקד יפקוד".
 האמנית בחרה ליצור תמונה נטולת צבע, מעניקה ממד של דרמה-נוסטלגיה ומראה על-זמני. אפקטים אלו מספרים את סיפורו של היהודי בן כל הדורות, כמה ומתגעגע, נשבר ושר. האור החודר, מנסה לשנות את המציאות במבנה החשוך. לתת תקווה לגאולה שלמה.

מתוך תמונה אחת ביום בעריכת רחל קלפהולץ ודבורה אייזנברג (בלוך)

והשבוע: חוי רזנפלד

בת 26 | אמא לילדה בת שנתיים | מתגוררת ברמה ג בבית שמש | קהילת 'קהל חסידים'

עשי לך שלום בתוכך

מאבק. חלק אחד מושך לפה, חלק שני מושך לכאן. חלק משמחש נוחות מול חלק שמחפש נוחות, חלק המחפש נוחות ובריחה, מול חלק המבקש חיבור וכוונה, חלק שפונה החוצה מול חלק הפונה פנימה. מחלוקת.

בין החלק המואר לחלק האפל, בין הנשמה האלוקית לנפש הבהמית מתחולל מאבק איתנים - על הזמן, על הלב, על האהבה. ומשהו בי כל כך רוצה רגע של הרמוניה, רגע של שלום.

בהפטרת השבוע קורה סוף סוף הרגע הזה, שלמה המלך מתיישב על כס המלוכה "ותיכון מלכותו מאד", ורש"י: אף על העליונים.

מלכותו של שלמה היא מלכות של שלום, שלום בין שמיים לארץ, בין העליונים לתחתונים, בין הרוח לגשם, בין יוסף ויהודה. מלכות שלמה היא מעין שבת, תם המאבק, נשק הופך לנשיקה, קרב מתחלף בקרבה.

"יהי הקם במהרה מלכות דוד ושלמה, בעטרה שעטרה לו אמו", אנו מפיטים בסעודה שלישית. יום אחד בשבוע אנחנו יכולים סוף סוף לטעום מחוויית היעד אליו אנחנו כה כוספים, מחוויית השלום השלם שלא חסר בו כלום. מצורת החיים השלמה שבה החול כלי לקודש, והקודש מאיר את החול.

או כמו שנוהג אבי ומורי לומר: יש יום אחד בשבוע שבו אנו יוצאים לגמרי מתודעת מאבק אל תודעת שלום, יום שבו לא שואלים עוד "מה שלומך?" אלא קובעים בניחותא כי שלום: שבת - שלום!

זו תנועה להתאמן עליה, תנועת השלום. זו תוויה שיש להיכנס לתוכה, הוויה שהיא לא תמיד ברירת המחל הטבעית לנו. אך אי שם היה שלמה, ובאופן הלא רחוק ממתינה לנו שוב מלכותו. בתווך שביניהם צריכה שבת להיות יותר שבת, צריכה שבת להיות שבת שלום.

במקביל לחלום שלא יתגשם. היא לא שרדה את הסוף, אלא חיה את חייה, אלו שקצב לה הבורא, במלואם. היא זכתה להתחתן, להקים בית בישראל ולחיות עם בעלה באושר. חודש בדיוק לאחר החתונה כשהיא עדיין נקראת 'כלה' היא הלכה לעולמה, בתוך הבית החדש שבנתה. אנשים לא הבינו למה אנחנו בכלל קונים לה רהיטים. הכל בבית היה חדש עד הפרט הכי קטן. היא הייתה שלמה באמונתה ולכן בחרה לחגוג את החיים כל עוד הם ישנם וליהנות מכל רגע שקיבלה, עד הרגע האחרון.

וואו, נשמע מיוחד, חלק יגידו אולי בלתי אפשרי.

זכיתי ללוות את אחותי עד הרגע האחרון ולהגיע ליום המיתה ממקום של השלמה גמורה וחיבור. היא הבינה שמהו עומד להסתיים אבל מתחיל במקום אחר, ממש הבנו את זה יחד לעומק, גם בשבילי זה היה חדש ועוצמתי, ההבנה הזאת.

איפה את היום מבחינה אישית ומקצועית?

אני כרגע בלימודים, בדרך להגשים את הייעוד שלי. משתדלת להקשיב כל הזמן לסימנים שדי' שולח. למשל היה לי ברור שאטפל דווקא בנשים. אבל פתאום הגיעו אליי לטיפול 4 ילדים אחד אחרי השני, אמרתי לדי': אוקיי, הבנתי ואני זורמת עם זה. החלום שלי לעזור לכמה שיותר אנשים לחיות את החיים להעריך אותם ולשחרר דפוסים ומחשבות שלא מיטיבים איתנו.

מה תרצי לומר לנשים שקוראות אותנו?

ששווה לנו לשחרר את מה שהחלטנו ותכננו ולתת לדברים לקרות מאליהם. גם עם ילדים ובזוגיות אפשר לראות שכשמשחררים - פתאום קורים דברים מופלאים. ולסיום, תשקיעי בעולם הפנימי שלך. אם אנחנו כנשים ואמהות נהיה בטוב, זה ישליך הלאה על כל הסביבה, על כל העולם. יש ציפור בתוכנו שלוחשת לנו תמיד למה אנחנו זקוקות. צריך להקשיב לה. היא יודעת להגיד אם אני זקוקה כרגע לתפילה, יציאה עם חברה, שיעור תורה, הפסקה קטנה. היא יודעת, את יודעת.

לעילוי נשמת רבקה גיטל

בת חיה בונא ע"ה

את חוי אני בוחרת לראיין בפרשת ויחי, פרשה שבה החיים והמוות משמשים בערבוביה, לשיחה על חיים של משמעות, על איך צומחים מתוך משבר ואיך חוגגים את החיים.

חוי, תני לנו קצת רקע על עצמך גדלתי בבית שמש במשפחה ברוכת ילדים, עם אבא אברך. למרות שלא היה שפע כלכלי, היינו משפחה מלוכדת ומלאת אהבה. אחרי 3 שנים מאתגרות בשידוכים, התארסתי והיה אושר גדול. ואז שבועיים לפני החתונה שלי התגלה אצל אחותי הקטנה רבקי גידול. הבנו שזה גידול ממאיר, הייתי שבוע וחצי לפני חתונה ופעם ראשונה הבנתי מה זה להחזיק גם וגם, את ההתרגשות והשמחה לצד הדאגה והפחד. הרגשתי בדידות נוראית, פתאום אני מסיימת את כל ההכנות לבד, ביום החתונה אחיות שלי לא איתי, הכל סובב סביב אחותי. כל השנה הראשונה עברה בסוג של הישרדות. הייתי בקשר מאד קרוב עם אחותי והייתי שם בשבילה לאורך כל התקופה של המחלה.

מאיפה את מוצאת את הכוחות כנשואה טריה וצעירה ללוות אותה?

גיליתי בעצמי כוחות שלא ידעתי על קיומם. הליווי היה מורכב - מסע של תקוות ואכזבות מתחלפות, כשמולי ניצבת נערה בת 18 וחצי שרק רוצה לחיות ולשמוח עם החיים, בהכי פשוט שלהם.

מה את מבינה שם?

הבנתי את ארעיותנו בעולם ואת חשיבות מציאת הייעוד האישי. גיליתי את הכוח להאיר פנים לזולת ולעזור למתמודדים. זו הייתה נקודת מפנה שהובילה אותי להבין שהחיים הם יותר מהישרדות, והחלטתי ללמוד פסיכותרפיה הוליסטית וטיפול רגשי.

באי נחזור רגע לאחותך.

אחותי הייתה השראה בדרך שבה הפיצה אור גם ברגעים הקשים. היא לימדה אותי שאהבת חיים היא היכולת ליהנות מהרגעים הפשוטים ביותר, כמו מריחת קרם פנים בכוקר. ממנה למדתי לבחור ברגעים המיטיבים.

אצל אחותי ראיתי מצד אחד את החלום לבנות בית ולהביא ילדים ומצד שני יש מסע שכנראה צריך להסתיים ולכן אני איהנה ממה שיש לי כרגע

הם היו שם בשבילנו זכרון לחיילים שנפלו יעקב הלל

כתב: יוסי לזבניק

יהי זכרו ברוך

בכל מצב ובכל הזדמנות. תמיד עשה זאת בענווה והיה לו אכפת מכל פרט".

מאוחר יותר סיפר אביו עוד על גדולתו: "יעקב ידע למה הוא נכנס. החברים השמיעו לנו הקלטות עם שיחות לפני הכניסה ללבנון, ושם שאלו אותו אם הוא לא מפחד להיות זה שנכנס ראשון. הוא אמר: 'אני לא מפחד. אני עושה מה שצריך ומה שנכון בשביל עם ישראל, ואם אפול אני אסתכל מלמעלה ואהיה גאה'. ברור לנו שהוא לא היה מצטער על שום דבר, לא על הדרך שהוא סלל ולא על המעשה שבו הקריב את חייו עבורנו".

סמ"ר יעקב הלל, נפל על קידוש ה' והגנת עמו וארצו בי"ד בתשרי התשפ"ה בקרב בדרום לבנון, בן 21 בנפולו.

שלו שהוא רוצה למסור נפש. בכל דבר הוא היה מוכן ללכת עד הסוף. יעקב היה איש אמת - לא עניין אותו מה יגידו ומה יאמרו, הוא חתר אל האמת.

"דיברנו בערב יום כיפור והוא אמר שכנראה הוא ייכנס ללבנון. הוא כל הזמן לא ביקש מאיתנו דבר ולא הטריח אותנו. הוא רצה להסתדר לבד ולא להטריח אף אחד. ליעקב הייתה אהבת אדם, הוא כיבד כל אדם באשר הוא. במשך כל התקופה בצבא הוא היה בקשר עם הרבנים והיה שואל כל דבר, הוא קידש שם שמיים, הוא הקפיד על הפנימיות ועל החיצוניות - כיפה גדולה, ציציות,

יעקב ז"ל היה דמות ענקית. כזו שגרמה לכל מי שפגש אותה, להסתכל עליו בהערצה. יעקב היה איש אמת חסר פשרות שהלך בעקבות אמונתו, גם בדרך הארוכה והקשה בלי להביט אחור. הוא היה חסר פשרות בנוגע למה שהוא האמין בו.

אביו של יעקב, חיים, ספד לו בדמעות: "קשה לעכל, קשה לחשוב. זה כאב גדול אבל אנחנו מאמינים ומקבלים את זה באהבה ומאמינים באמונה שלמה שלכל אדם נקצב זמן חיים. אם הייתי שואל את יעקב איך הוא היה רוצה להיפרד מהעולם, הוא היה בוחר בדיוק בדרך הזו שהוא בחר. הוא מוכן היה לעשות הכל בשביל להציל נפש אחת מישראל. הוא ידע לאן הוא נכנס, ידע את הסכנה, והוא היה מוכן להקריב הכל. הוא האמין בדרך

אחינו הנתונים בצרה ובשבירה

אביב בן יוסף ותלמה ארון בן הרצל וזהבה אוריאל בן אמיר ונעמי אילן שלמה בן אברהם ומרים איתי בן ראובן וחגית איתן בן סול אליהו (צירצ'יל) בן משה ודבורה אסף בן אילן וקלרה אריה בן צבי ופניה גד בן ירמיהו ושרה גיא בן מישל ודוריס דניאל שמעון בן דודון ושרון דרור בן יובל ואלה הדר בן שמחה ולאח חרווה טל בן זהר ואסתר יאיר בן אלפרד יעקב ושושנה פלוד יהודית (ג'ודי) בת ויליאם ומרלין יונתן מרדכי בן איילת יוסף בן רצון וחנה ליאור בן גיורא ומיכל אונגיה מני בן יעקב וסוגיה סהר בן אהרון ותמר עוז בן אמיר ומירב עומר מקסים בן רונן ואורנה אסתר עירן בן אליהו ודלית עמירם בן ישראל ושרה ענבר בת חיים ויפעת עפרה בת דב רונן בן תומר ורוזמרי רן בן יצחק וטליק שי בן כוכב ושלומית תמיר בן משה ויעל לעילוי נשמתם ולהבתאם לקבר ישראל בבהרה. הי"ד.

- נעמה בת אילת (20)
- עודד בן בלהה (84)
- עומר בנימין בן ניבה (23)
- עומר בן שלי (22)
- עמרי בן ורוניקה אסתר (47)
- עופר בן כוכבה (54)
- עידן בן יעל (20)
- צחי בן דבורה (50)
- קית' יקותיאל שמואל בן טובה גלאדיס (65)
- קרינה בת אירינה (20)
- רום בן תמר (20)
- רומי בת מירב (24)
- שגב בן גלית (27)
- שגיאה בן נעמית (36)
- שירי בת מרגיש (33)
- שלמה אסעד בן מרסיל (86)
- תמיר בן חירות (20)

- גדי משה בן שרה (80)
- גיא בן מירב (23)
- גלי בן טליה (27)
- דוד דיגו בן סילביה מוניקה (34)
- דורון בת שרה סימונה (31)
- דניאלה בת אורלי (20)
- זיו בן טליה (27)
- טל בן ניצה (39)
- יאיר בן רות אדית (46)
- יוסף חיים בן מרים (24)
- יצחק בן חנה אניטה (69)
- ירדן בן פנינה (35)
- כפיר בן שירי (1 שנה)
- לירי רבקה בת שירה (19)
- מקסים בן טלה נטשה (36)
- מתן בן עינב (25)
- מתן שחר בן ענת (21)
- נמרוד בן ויקטוריה (20)

**וְיָהִי
בַּיָּמִים
הָהֵם
וַיֵּאָנְחוּ
וַיִּזְעְקוּ
וַהֲתַעַל
שׁוֹעֲתָם**

עודכן בו' טבת תשפ"ה
06.01.25

- אבינתן בן דיצה תרצה (31)
- אבינת בן גליה (24)
- אגם בת מירב (20)
- אוהד בן אסתר (56)
- אוהד בן אסתר (50)
- אור בן גאולה (34)
- איתן אברהם בן אפרת (24)
- איתן בן רות אדית (38)
- אלון בן עידית (23)
- אליה בן סיגלית (27)
- אליהו בן חנה (52)
- אלכסנדר ששה בן ילנה לאה (29)
- אלקנה בן רוחמה (35)
- אמילי תהילה בת אמנדה (28)
- ארבל בת יעל (29)
- אריאל בן סימונה מוניקה (27)
- אריאל בן שירי (5)
- בר אברהם בן ג'וליה (22)

אנרגיה כימית

הכוח הנסתר בחומרים שסביבנו

◀ צפו בתגובה המתרחשת! מה קורה ולמה? כשהסודה לשתייה והחומץ נפגשים, מתרחשת תגובה כימית שמשחררת גז פחמן דו-חמצני. הגז הזה ממלא את הבלון ומנפח אותו. האנרגיה הכימית שהייתה אגורה בחומרים השתחררה והפכה לאנרגיית תנועה שניפחה את הבלון!

הטבע מלא דוגמאות מרתקות לאנרגיה כימית. בתהליך הפוטוסינתזה, הצמחים משתמשים באור השמש כדי להפוך מים ופחמן דו-חמצני לסוכר - תהליך שאוגר אנרגיה כימית. הגחליליות משתמשות בתגובה כימית כדי ליצור אור קר ויפהפה בלילה. אפילו הריקבון של עלים בסתיו הוא תהליך כימי שמשחרר אנרגיה. למה זה חשוב כל כך?

הבנת האנרגיה הכימית עוזרת לנו בהרבה תחומים. היא עוזרת לנו לפתח דלקים טובים יותר למכוניות, סוללות שמחזיקות יותר זמן לטלפונים, ואפילו תרופות חדשות. החוקרים של היום מנסים למצוא דרכים לנצל אנרגיה כימית בצורה שלא תזנה את הסביבה. בפעם הבאה שתראו להבה של נר או תריחו עוגה שנאפית בתנור, תזכרו שאתם צופים באנרגיה כימית בפעולה. זה מדהים לחשוב שבכל החומרים שסביבנו מסתתרת כוח כזה מופלא.

עשרה יותר אנרגיה מסוללה רגילה, והיא גם ידידותית יותר לסביבה. ההמצאה הזו יכולה לעזור למכוניות חשמליות לנסוע למרחקים ארוכים יותר בלי צורך בטעינה. המטבח הוא מעבדה נפלאה לאנרגיה כימית! כשאופים עוגה, השמרים או אבקת האפייה עוברים תהליך כימי שמשחרר גז ועוזר לבצק לתפוח. כשמכינים סלט ומוסיפים מיץ לימון לאבוקדו, חומצת הלימון מונעת תהליך כימי שגורם לאבוקדו להשחיר. אפילו כשמבשלים אטריות, החום גורם לשינויים כימיים שהופכים אותן מקשות לרכות.

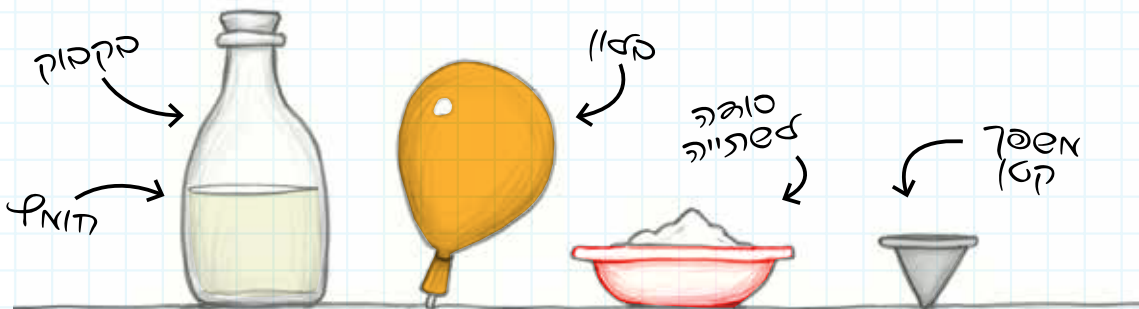
תנסו את זה כפית:

- מה צריך?
- ◀ בקבוק זכוכית או פלסטיק שקוף
- ◀ חומץ
- ◀ סודה לשתייה
- ◀ בלון
- ◀ משפך קטן
- מה עושים?
- ◀ שפכו כוס חומץ לתוך הבקבוק
- ◀ בעזרת המשפך, מלאו את הבלון בכף סודה לשתייה
- ◀ משכו את פתח הבלון על פי הבקבוק בזהירות, בלי שהסודה תיפול פנימה
- ◀ הרימו את הבלון כך שהסודה לשתיה תיפול לתוך החומץ

ילדים יקרים וחובבי מדע, האם תהיתם פעם איך גפרור קטן יכול להדליק מדורה גדולה? או מה גורם לבצק לתפוח כמוסיפים לו שמרים? בכל החומרים שסביבנו מסתתרת אנרגיה מיוחדת שנקראת אנרגיה כימית. היום נצא למסע מרתק לגלות את הסודות של האנרגיה המופלאה הזו. אנרגיה כימית היא אנרגיה שמסתתרת בקשרים בין המולקולות - החלקיקים הזעירים שמרכיבים כל חומר. זה קצת כמו לבנות מגדל מקוביות - צריך אנרגיה כדי להרים את הקוביות ולסדר אותן, ואחר כך, כשהמגדל נופל, האנרגיה הזו משתחררת. כך גם במולקולות - כשהן מתחברות או נפרדות, אנרגיה נאגרת או משתחררת.

כשאנחנו מדליקים נר, החום גורם לשעווה להפוך מוצק לנוזל, ואז לגז. הגז מתערבב עם החמצן שבאוויר ונשרף, ובתהליך הזה משתחררת אנרגיה בצורת אור וחום. זה תהליך כימי מדהים שמתרחש מול עינינו! באופן דומה, כשאנחנו מבעירים עץ במדורה, האנרגיה הכימית שהייתה אגורה בעץ במשך שנים משתחררת בבת אחת.

מדענים באוניברסיטה העברית בירושלים פיתחו סוג חדש של סוללה שמשמשת באוויר כדי לאגור אנרגיה כימית. הסוללה הזו יכולה לאגור פי

שוד הזמן הנעלם

אברמי נוביק

הקולות המוזרים הציפו את הלב שלה בפחד מקפוא. "חמודה, אני מוכרחה לצאת לעבודה", אמרה אמה כמה דקות קודם והקול שלה היה קצת לחוץ, "יש לי פגישה חשובה בעבודה והייתי שמחה להיות איתך אפילו שעה שלמה כדי לעזור לך במה שלא סיימת משיעורי הבית, אבל אתמול בזכות את הזמן והבוקר קמת ממש מאוחר, אני מצטערת, להתראות".

דלת הבית נטרקה ודמעה קטנה ברחה מהעין של חני. באמת שהיא שכחה אתמול שיש עוד שאלה בשיעורי הבית, באמת שתכננה לא רצתה לישון מאוחר, באמת שתכננה לקום בזמן. אבל, לא הצליחה.

"איך הייתי רוצה מכונה שמייצרת זמן, עוד עשר דקות כל פעם", אמרה בעיניים עצומות.

אבל עכשיו כשהיא פתחה אותן, שמעה מוזר מהסלון. היא נרעדה. אם זו לא אמה, אז מי זה כן?

אולי איילה חברתה הטובה רוצה ללכת איתה לבית הספר ונכנסה לבית בלי לדפוק? היא הרגישה איך הפה שלה מתייבש מחדרה.

שלוש, שתיים, אחת ו...!

הציצה לסלון, אין שם אף אחד.

רק משהו מוזר מציץ מתוך הילקוט שלה. חפץ שנראה כמו שוען עתיק, ובצד שלו ידיית ארוכה שאפשר לסובב.

חני היססה רגע ואז סובבה במהירות את הידיית. כל החדר כאילו הסתחרר בבת אחת. ופתאום, שוב היא מצאה את עצמה מול אמה שלה, מבקשת עזרה בשיעורי הבית.

"בשמחה חני, יש לי כמה דקות. נכון שאת לא ממש מקשיבה והתרשלת אתמול והיום, אבל אם יש לי זמן, אז קדימה". וככה הבוקר הזה הפך ליום הרבה יותר מושלם. אמה יצאה רגועה, שיעורי הבית מוכנים, והיא הולכת בצהלה לבית הספר.

מכונת הזמן הוחזרה בחשאי לילקוט, כמעט תפסה את כל המקום בו. אם היא תצטרך, היא תנסה את זה שוב.

ההזמנות לא איחרה לבוא. בסוף היום, איילה זירזה אותה לצאת ולא להתעכב בכיתה כי היא צריכה להספיק אוטובוס למרכז העיר. חני הניפה יד בביטול. "שטויות. את לא תפסיד" אמרה בביטחון.

"מה אני לא אפסיד?", לא הבינה איילה, "זה עוד עשר דקות, אם אני לא יוצאת עכשיו, אני אפסיד".

"אז צאי", אמרה.

"טוב", הגיבה איילה חצי נעלבת ויצאה מהכיתה.

כשהכיתה הייתה ריקה, הביטה חני לכאן ולכאן ומשלא ראתה אף אחת, הוציאה את

מכונת הזמן לגניבה עצמית, תוכל ליקח לך עצמך עשרה רגעים כעת על חשבון זמנים אחרים". כמעט ניסתה את זה מיידית, אבל אז קראה עד הסוף: "ברם, אולם, יתכן והזמנים ייגנבו מדקות היקרות לך עוד יותר מעכשיו, כגון בזמנים דחוקים".

משכה את ידה מהר. רק זה חסר לה, שהיא תקבל עכשיו עשר דקות ואז במבחן או כשהיא צריכה להגיע מהר לאנשהו, פתאום ייעלמו לה הדקות. 'כפתור ההשמדה וגילוי הסוד' קרץ לה.

לחצה. התיבה החלה להתפורר. בתוכי הנסורות היה פתק: 'דעו לכם כי תמיד אתם גונבים זמן מעצמכם, לפיכך שמרו ונצלו זמנים היטב והחליטו היטב כל חייכם מתי אתם גונבים זמן ועל חשבון מה'. היא פתחה עיניים, גילתה שכל זה היה חלום.

"בוקר טוב חני, עשית שיעורי בית אתמול?", שאלה אמה "לא עשיתי", ענתה, "אבל אל תתעכבי בשבילי, בזכותי זמן אתמול ואני אגנוב מעצמי כמה דקות עכשיו".

אמה הביטה בה ומשכה בכתפיה. "תודה, כאילו נתת לי עכשיו עשר דקות יקרות שחשבת שאני אפסיד".

לרגע רצתה להישאר במיטה עוד כמה דקות, אבל נזכרה בחלום וקפצה מיד. היא תחסוך זמן.

מכונת הזמן, סובבה את הידיית ו...! פלאף! הכיתה הסתחררה ושוב הופיעה בה איילה. "את לא צריכה למהר חני", אמרה לה איילה בחיוך, "אני מחכה לך, כשתהיי מוכנה, נצא לכיוון תחנת האוטובוס. יש לי עוד זמן".

למחרת גם אמה וגם איילה הראו פנים זעופות. אמה אמרה לה שכדאי שלא תאחר, שכן מספיק שבגללה היא הגיעה ב-10 דקות מאוחר לפגישה והיה לה לא נעים. גם איילה נזפה בה. "איחורתי ב-10 דקות לאוטובוס", שיתפה אותה, "ובגלל זה הייתי צריכה לחכות לאוטובוס הבא, והפסדתי את התור שהיה לי".

חני לא הבינה. אבל, אבל... מכונת הזמן, היא חשבה לעצמה. ברגע שיכלה, לקחה את המכונה לפינה וניסתה להבין איך זה קרה שהיה להן זמן ולמרות זאת הן איחרו. היא הפכה את התיבה ומתחתיה היו חרוטות מילים ששרפו לה ממש: "והיית גניבת הזמן, המסובב את הידיית, בידו ליקח כעשרה רגעים מרעהו, הוא יקבל את הזמן וחברו יחמיצנו".

הראש שלה היה כואב. 'גנבתי להן זמן יקר', היא חשבה וזה זעזע אותה. איך אפשר להתחזר זמן שנגזל?

לפתע, שמה לב שיש עוד כמה מילים חרוטות שהפכו מעט מטושטשות לצד שני כפתורים. לצד כפתור אחד היה כתוב 'השמדה וגילוי סוד הזמן', וליד השני 'הפיכת

הלבן כופה מס
ב-3 מסעים

תזכורת:
הלבנים נעים מלמטה למעלה,
השחורים מלמעלה למטה

מספר חידה: 1020

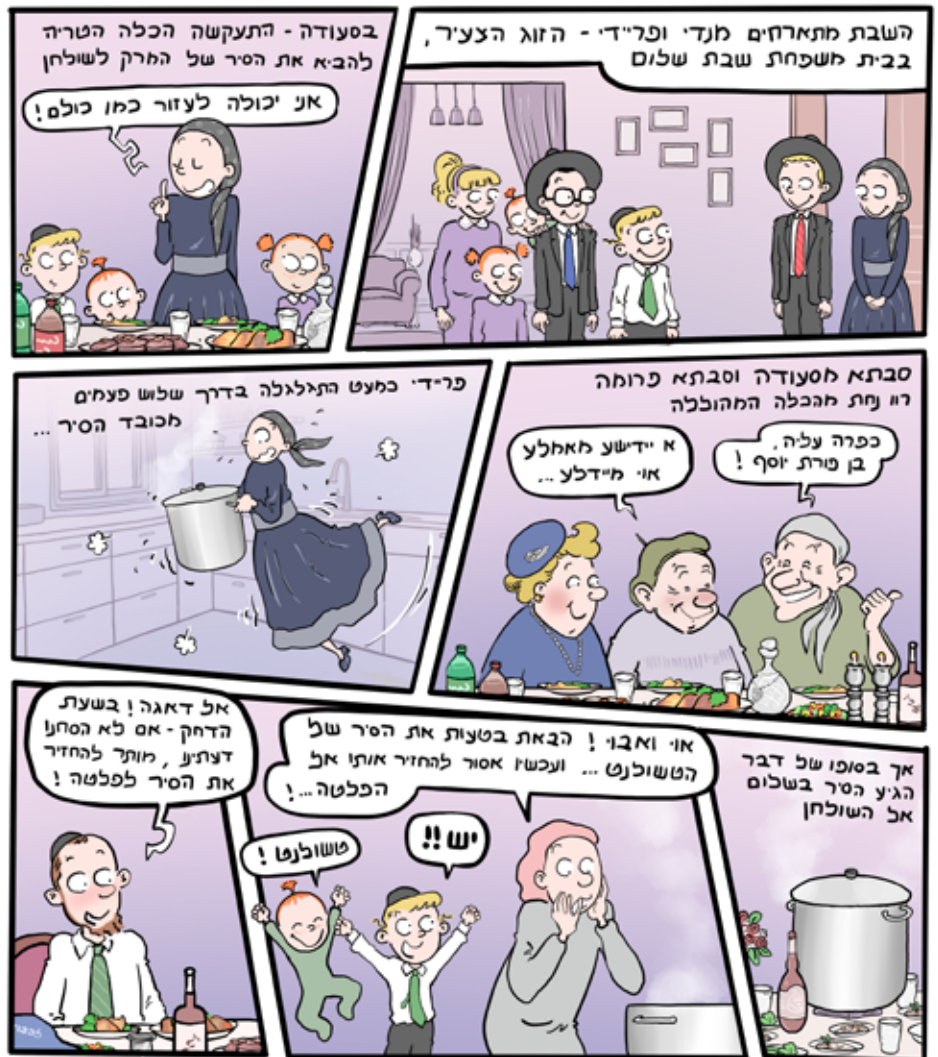
פתרון

ב-3 מסעים
לבנים: B4, C5, D6
שחורים: C8, D7, E6

שבת שלום

מאת: הרב יהודה קופרמן | איורים: בניצי וולמן

בשורה התחתונה

כשמורידים סיר מהפלטה מותר להחזיר אותו בשלושה תנאים: המאכל חייב להיות מבושל כל צורכו; צריך שתהיה דעתו כל העת להחזיר את המאכל לפלטה; אסור להביא את הסיר מידי זמן שבין ההורדה להחזרה. בשעת הדחק כמו במקרה שלנו, שלא החזיר את הסיר למקרר ולא הייתה הסחת דעת גמורה, מותר להחזיר את הסיר לפלטה. כדאי לשאול חכם בכל מקרה לגופו. (משנ"ב סימן רנג סקנ"ו; הגר"ע פריד)

למה חלב לא משחק כדורגל?
כי הוא מחמיץ

למה מוישי חיבר מטען לחלב?
כי הוא היה רק על 3%

ליקטה: הדס פרנקל

אם מישהו רכב על סוס ועזב אותו, הוא פרש?

והשאלנו

שידונים שעובדים

לחרדים בעולם המעשה

בנשיאות ובהכוונת הגר"ד לייבל שליט"א

מרים, שדכנית מיומנת ומקצועית:

שיחות בלבד: 054-841-7322

וואטסאפ בלבד: 058-6124-445

א' - ה' 13:00 - 15:00

ביסקרטיב אבא

רבי בנימין איזראעליט

**ה'תרל"ח - 1878 - ט"ו טבת
ה'תרצ"ח, 19 בדצמבר 1937**

יארצייט
רבי בנימין ב"ר הירש איזראעליט היה רבה של קוידנוב (ז'רסשינק) במחוז מינסק. נהרג על קידוש ה' בידי הנקוו"ד בשל פעילותו להפצת היהדות ברוסיה הסובייטית.

נולד בשנת ה'תרל"ח בנעשוויז שבפלך מינסק של האימפריה הרוסית, קיבל חינוך תורני. אחרי מלחמת העולם הראשונה השתתף בקימום הקהילות היהודיות מחורבן המלחמה. שימש דיין בבית דינו של רבי איסר זלמן מלצר בסלוצק, ובשנת ה'תרפ"פ, 1920, התמנה ופעל כרבה של קוידנוב (ז'רסשינק). שבע עשרה שנים פעל תחת השלטון הסובייטי, ולא חדל מפעילות של הפצת תורה ויהדות למרות אזהרות חוזרות ונשנות.

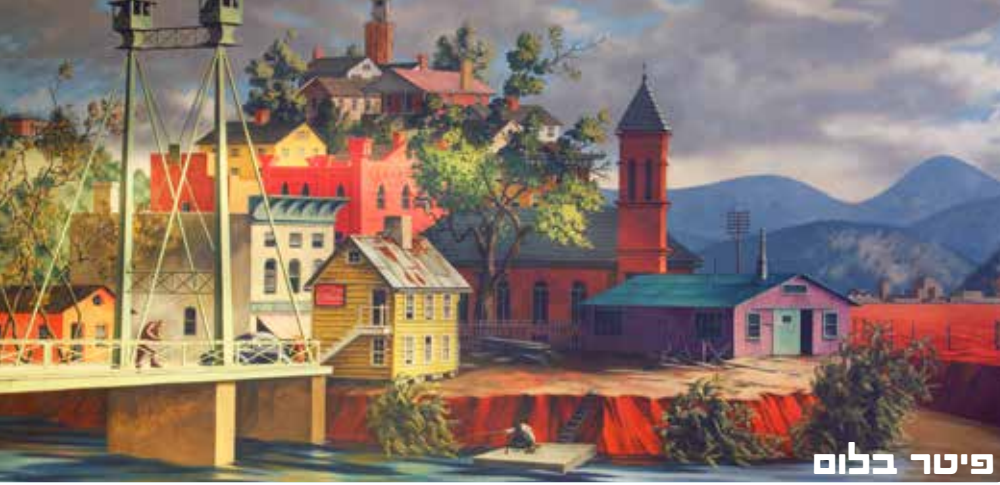
הוא המשיך בפעילות זו עד למעצרו בידי הנקוו"ד ב' חשון ה'תרצ"ח. עם מעצרו, הואשם בריגול לטובת פולין, הוגלה לסיביה, נידון בידי ועדת הנקוו"ד והוצא להורג בט"ו טבת ה'תרצ"ח בירייה. רעייתו, הרבנית חוה בת ר' יחיאל ירוב מסלוצק, נספתה כעבור שנים אחדות בשואה בידי הנאצים. רק כעבור עשרות שנים, בכ"ה ניסן ה'תשמ"ט, טוהר שמו מכל אשמה.

בניו: רבי שאול (ראש ישיבת מרכז הרב ורבו של כפר הרא"ה) ורבי ישראל ישראלי היו תלמידי חכמים נודעים. מנכדיו: רבי עמנואל קוסובסקי-שחור, ר"מ ישיבת כרם ביבנה; ורבי אריה ישראלי מראשי ישיבת אור ישראל.

[תקציר מתוך 'אישי ישראל']

אהותא

לקבלת העלון חדי שבוע
במיל או בווסטאפ שלחו את
המילוי עלון לבוט שלנו
בווסטאפ: 072-371-4400
או למיל il.achvat.co.il

פיטר בלום

ש"י הנהרות", סניף הדואר ובית המשפט בעיר החדש שבניבריה, ציור שמן מאוסף ספריית הקונגרס, 1943.

אמנות

פיטר בלום (1906-1992) היה אמן יהודי-אמריקאי. נולד בסמרגון שבאימפריה הרוסית והיגר עם משפחתו לברוקלין ב-1912. סגנונו האמנותי המיוחד שילב אלמנטים מאמנות עממית, קוביזם וסוריאליזם. כחסיד טכניקות הרנסנס, הקפיד בלום על הכנת רישומים מדויקים לפני העברת עבודותיו לבד הציור. פריצת הדרך שלו הגיעה ב-1934 כשזכה בפרס ראשון על יצירתו "דרומית לסקרנטון", שנוצרה בהשראת מסע במכונית ישנה. יצירתו "העיר הנצחית" (1934-1937), שהציגה את בניטו מוסוליני כבובת קפיץ היוצאת מתוך הקולוסיאום, עוררה תשומת לב רבה והתקבלה לאוסף הקבוע של המוזיאון לאמנות מודרנית מיד לאחר הדחת הדיקטטור. נושא מרכזי ביצירתו היה המתח בין הרס לשיקום, שבא לידי ביטוי בעבודה "הסלע", שפורשה כסמל להתחדשות אחרי מלחמת העולם השנייה ובעבודות נוספות.

מצד זוהר

תחת השמש

בלב מדבר יהודה, על מפגש נחל זוהר עם ים המלח, נותרה עדות עתיקה לשליטה האסטרטגית על דרכי המסחר. שני מבנים המכונים 'מצד זוהר'. הראשון, המכונה "הישראלי", הוא מבנה מרובע העשוי אבנים גדולות המתנשא לגובה של ארבעה מטרים על שלוחה של סלעי משקע רכים שנוצרו בתקופה שבה היה האזור מכוסה במי אגם קדום. לפי הארכאולוג

המצד 'החמי', צילום: מקסים ברמן. רישיון: CC-BY-SA-2.5.

יוחנן אהרוני, צפה המצד על דרך אדום המוזכרת בספר מלכים, אך אחרים מפקפקים בקביעתו. הממצאים הארכאולוגיים במקום מצביעים על פעילות מתקופת הברזל ועד התקופה ההלניסטית, שמעידה על חשיבותו המתמשכת של המקום. המבנה השני, הידוע כמצד זוהר "הרומי", מרשים אף יותר בארכיטקטורה שלו: שער קשתות מערבי, חומת אבן היקפית ומגדל תצפית בראש הצוק. חפירות עדכניות חשפו כי המבנה שימש כתחנת דואר בדרך המדברית החשובה שקישרה בין עזה לכרך שבירדן בתקופות הצלבנית והממלוכית, ומהווה עדות מוחשית לרשת התקשורת המסופעת שהתקיימה באזור לפני כאלף שנים.

בונבון

הידעת?

ההיסטוריה של הבונבון, מתחילה בכריז המלוכנית במאה ה-17. אצילי החצר החלו להתענג על ממתקי השוקולד הקטנים והמפתים והכפלת המילה הצרפתית "bon", שימשה עבורם לביטוי הגרסה הקולונירית של 'עוד יותר טוב ועוד יותר טוב', ולתיאור העונג הכפול שבגילוי המילוי במהלך אכילת השוקולד. במאה ה-18 הפך הבונבון לסמל של פאר והוגש במגשים מעוטרי אבני חן כמתנה יוקרתית. לפי כללי מסורת המטבח הצרפתי, בונבון אמיתי חייב להכיל לפחות 25% שוקולד משובח. מילוי הבונבונים הוא אומנות בפני עצמה והם מכילים ליקר עדין או מרציפן ונגאש קטיפתי. במאה ה-19 הגיעו הבונבונים גם לספרות השו"ת: "קארמעלקיס ובאנבונים שנותנים לתוכן שפירטוס מעט מזועיר, הוא מתבטל בתוכם כו' רבים מקילים לאחר הפסח", נאמר בדיון בשו"ת מהרש"ם על בעיית חמץ שעבר עליו הפסח בשל האלכוהול שמילא את הבונבונים.

צילום: angelcandy.baby; רישיון: CC-BY-SA-2.0.